

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Історико-філологічний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератур

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ**

**«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(від давнини до I половини XIX століття)»**

Одеса – 2026

УДК: 82:821.161.2.09(075.8)

П12

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 11 від 26 березня 2026 року

Розробник:

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур **Н. Л. Павлюк**.

Рецензенти:

Шевченко Т. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Бандура Т. Й., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур ДЗ «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського».

Павлюк Н. Л. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія української літератури (від давнини до I половини XIX століття)» для студентів історико-філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 114 с.

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія української літератури (від давнини до I половини XIX століття)», які підготовлено для студентів історико-філологічного факультету першого року навчання, націлені на ознайомлення їх із закономірностями розвитку літератури окресленого періоду та парадигмою художньої свідомості, концепцією етичного та естетичного, морального і духовного. Методичні рекомендації сприяють глибшому оволодінню матеріалу та систематизації знань студентів-філологів.

© Н. Л. Павлюк, 2026

ВСТУП

Важливим етапом у формуванні духовності, у розумінні літературних процесів наступних століть стає історія української літератури IX-XVIII ст., коли зароджуються і формуються канони оригінального національного письменства. Курс «Історія української літератури» посідає важливе місце у процесі підготовки висококваліфікованого фахівця філолога. Він охоплює початковий і найдавніший період розвитку української літератури і дає змогу осмислити багато мистецьких явищ у житті нашого народу, які свідчать не лише про високий інтелектуально-культурний потенціал предків, але й визначають місце давньої української літератури серед західноєвропейських літератур епох Середньовіччя, Ренесансу, Бароко та Класицизму. Історико-літературний процес першої половини XIX століття також є важливим етапом становлення української літератури в цілому. Актуальними є питання стосовно розгляду особливостей українського літературного процесу означеного періоду, синкретизму течій і літературних напрямів, формування нової жанрової системи, розуміння своєрідності та досягнень української літератури першої половини XIX століття.

Мета навчальної дисципліни «Історія української літератури»: сформувати розуміння студентами літературного процесу як неперервної цілісності на жанрово-тематичних, образно-художніх та ідейних рівнях розвитку української літератури із врахуванням конкретно-історичних впливів, запозичень, трансформацій, що в контексті загальнокультурної компетентності також сприятиме вихованню поваги до культурної спадщини українського народу тощо; а також усвідомлення місця й ролі української літератури у просторі східнослов'янських, слов'янських та європейських літератур, знайомити студентів з суспільно-історичними та мистецькими передумовами становлення нової української літератури, її основними принципами та етапами розвитку, стилістичною та жанровою еволюцією, навчити орієнтуватися у різноманітті стильових тенденцій, художніх напрямів, течій та методів; сприяти

розвитку професійних компетенцій, що пов'язані з уміннями і навичками проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів, що позитивно впливають на мовленнєву творчість здобувачів освіти, орієнтації в інформаційному просторі з метою пошуку, критичної оцінки інформації та оперування нею в професійній діяльності.

Завдання курсу. Поставлена мета зумовлює такі завдання:

- 1) дослідити літературний процес від давнини до I половини XIX століття;
- 2) засвоїти жанрові доміанти в літературі окресленого періоду;
- 3) навчити орієнтуватися в стильових системах і напрямках літературного процесу від давнини до I половини XIX століття;
- 4) виокремити моральні та духовні цінності (орієнтири) літератури від давнини до I половини XIX століття;
- 5) здобути навички об'єктивного мислення щодо прочитаних художніх творів;
- 6) з'ясувати традиції і новаторство в літературі від давнини до I половини XIX століття;
- 7) розширити загальнотеоретичну і фахову підготовку майбутнього вчителя-словесника;
- 8) поглибити пізнання духовної культури;
- 9) навчити глибоко і естетично повноцінно сприймати художній твір, розмірковуючи над психологією, філософією, онтологією, аксіологією жанрів, та співвідносити прочитане з власними уявленнями і цінностями.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Засвоювати й визначати фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 24. Засвоювати й характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератур, що вивчаються, і застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 27. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі; здійснювати літературознавчий аналіз тексту.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.
- літературознавчий матеріал, основні літературознавчі поняття, використовуючи їх під час роботи з художніми текстами провідних авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. у розмаїтті жанрів;
- основні тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу періоду давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст.;
- загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератур, що вивчаються, і застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі давньої української літератури та літератури першої половини ХІХ ст. за їхніми сутнісними

характеристиками й на тлі світового письменства;

- критерії та специфіку проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства;
- внесок письменників окресленого періоду у формування національної культури;
- сучасні електронні ресурси з вивчення української літератури ХІХ ст. (електронні бібліотеки, наукові бази, цифрові архіви).

уміти:

- визначати фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства;
- добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз;
- критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- застосовувати основні літературознавчі поняття та використовувати їх під час роботи з художніми текстами провідних авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. у розмаїтті жанрів;
- розрізняти епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства;
- здійснювати різноаспектні літературознавчі аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства;
- застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;
- аналізувати ідейно-художній зміст літературних творів авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст.

- характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератур, що вивчаються, і застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- організувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, використовуючи цифрові інструменти для пошуку й аналізу літературних текстів;
- виховувати повагу до культурної спадщини.

Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі.
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ІІІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті

Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Історія української літератури».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК 07. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 08. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК 09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 18. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямків, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

СК 21. Здатність здійснювати лінгвістичний і літературознавчий аналізи текстів різних стилів і жанрів.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія зарубіжної літератури», «Сучасна українська мова».

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістових модулів – 3	Галузь знань А Освіта ОПП Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова і зарубіжна література)	Мова навчання: українська	
		Рік навчання:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь		1-й	1-й
Загальна кількість годин – <u>120</u>		Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Спеціальність А4 Середня освіта Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	2-й	2-й
		Лекції	
		24 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	6 год.
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	

		40 год.	90 год.
		Індивідуальні завдання:	
		20 год.	20 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% : 67%

для заочної форми навчання – 8% : 92%

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Студент неготовий до практичного заняття або не бере участі у практичному занятті.
	1 бал	Відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.
	2 бали	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. Під час відповіді студент висвітлює питання, передбачені для самостійного опрацювання, проте не в усіх випадках підкріплює теоретичний матеріал відповідними прикладами.
	3 бали	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і

		логічністю; відповідає мовним нормам. Під час відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь)	0 балів	Студент зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно. Текст доповіді є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним завданню іншого студента на таку ж тему, не вказано факту використання ШІ.
	1 бал	У дослідженні порушена відповідність змісту темі і змісту У роботі недотримано правил реферування наукових публікацій. Відсутні посилання на джерела. Матеріал майже не опрацьовано. Вказано факт використання ШІ, але не описано, як саме.
	2 бали	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження здійснено частково. Матеріал майже не

		опрацьовано поверхнево. Відсутні посилання на джерела. Вказано факт використання ШІ Продемонстровано аналіз і редагування згенерованого тексту.
	3 бали	Студент виявив достатні знання з теорії літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію—відповідно до мети та завдань дослідження; вміє робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок. Вказано факт використання ШІ Продемонстровано редагування згенерованого тексту: є власні думки, творчий підхід.
	4 бали	Студент виявив ґрунтовні знання з теорії літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію—відповідно до мети та завдань дослідження; вміє робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок. Дотримано академічних стандартів, без використання ШІ.
Контрольна робота	0 балів	Жодне завдання контрольної роботи не виконане.
	1 бал	Правильне виконання завдань менше від 20%.
	2 бали	Правильне виконання завдань контрольної роботи менше від 30-50%.
	3 бали	Правильне виконання більше 50-85% запропонованих завдань із контрольної роботи.

	4 бали	Завдання контрольної роботи виконані у повному обсязі.
--	--------	--

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Історія української літератури», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	<p>Здобувач вищої освіти має ґрунтовні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. Визначає основні тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст.; ідентифікує зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів, жанрів давньої літератури; володіє літературознавчим матеріалом, основними літературознавчими поняттями, знає історію української літератури, внесок письменників окресленого періоду у формування національної культури, а також критерії та специфіку проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані.</p> <p>Вміє характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератури, що вивчається, здійснювати різноаспектні літературознавчі аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства, застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення для висловлювання думок, почуттів і ставлень, використовуючи ці знання у професійній діяльності. Крім того, вміє добирати необхідну інформацію з різних джерел, використовуючи цифрові інструменти для пошуку й аналізу літературних текстів; критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. Усвідомлює значення сучасної наукової інформації, бібліографії, комп'ютерних технологій, вміє працювати з теоретичними та науково-</p>

	<p>методичними джерелами (зокрема цифровими) та використовує їх у власній діяльності. Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має достатні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. Визначає загальні фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства та основні тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст.; володіє літературознавчим матеріалом, основними літературознавчими поняттями, знає історію української літератури, а також критерії та специфіку проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. Володіє вміннями здійснювати різноаспектні літературознавчі аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства, застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення для висловлювання думок, почуттів і ставлень, роблячи відповідні висновки, однак подекуди не може самостійно впоратися з поставленим завданням. У цілому виявляє вміння розрізняти періоди, напрями, течії, жанри, стилі давньої літератури за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. Вміє використовувати літературознавчі поняття під час роботи з художніми текстами провідних авторів давньої літератури та літератури першої</p>

	<p>половини XIX ст. у розмаїтті жанрів, добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз; критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати, однак не досить чітко здійснює аналіз основних тенденцій розвитку давньої літератури та провідних фактів літературного процесу зазначеного періоду. Знає, як користуватися сучасними електронними ресурсами з вивчення української літератури XIX ст. (електронні бібліотеки, наукові бази, цифрові архіви), однак інколи виникають незначні складнощі під час використання цифрових інструментів для пошуку й аналізу літературних текстів.</p>
<p>Добре (74-81 С)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має середні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні загальних фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, основних тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давнини та першої половини XIX ст., внеску письменників окресленого періоду у формуванні національної культури припускається певних помилок. Володіє вміннями здійснювати різноаспектні літературознавчі аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства та робити певні висновки. Натомість визначення основних тенденцій розвитку давньої літератури, особливостей літературного процесу, застосування прийомів та методів збагачення мовлення для висловлювання думок, почуттів і ставлень викликає певні труднощі, не завжди може зорієнтуватися в історії української літератури. Усні відповіді цілком логічні, проте не завжди повні й аргументовані. Здатний використовувати літературознавчі поняття під час</p>

	<p>роботи з художніми текстами провідних авторів у розмаїтті жанрів; натомість визначення ідейно-художніх особливостей творчої спадщини окремих авторів, а також критичний аналіз й інтерпретація інформації, її впорядкування, класифікація й систематизація потребує незначної допомоги з боку викладача. Аналіз загальних властивостей літератури як мистецтва слова, історія літератури, що вивчається, використання цифрових інструментів для пошуку й аналізу літературних текстів викликає певні труднощі.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має недостатні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні загальних фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, основних тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давнини та нової української літератури з урахуванням їхніх особливостей, критерій та специфіки проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства припускається значних помилок, з'являються значні труднощі під час з'ясування внеску письменників окресленого періоду у формуванні національної культури. З певними труднощами розрізняє зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів, жанрів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства; володіє літературознавчим матеріалом, основними літературознавчими поняттями, знає історію української літератури та здійснює різноаспектні літературознавчі аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. в контексті актуальних вимог</p>

	<p>сучасного літературознавства. Усні відповіді неповні, здобувачеві вищої освіти важко їх обґрунтувати. Не завжди вміє правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з художніми текстами у розмаїтті жанрів; натомість визначення ідейно-художніх особливостей творчої спадщини окремих письменників потребує значної допомоги з боку викладача. Має значні труднощі під час організації процесу самоосвіти та саморозвитку, використанні цифрових інструментів для пошуку й аналізу літературних текстів.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має поверхові знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні основних тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давнини та нової української літератури, критерій та специфіки проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства, припускається суттєвих помилок; поверхово знає історію української літератури, літературознавчий матеріал, визначення основних літературознавчих понять окресленого періоду, внесок письменників окресленого періоду у формування національної культури. Усні відповіді неповні й необґрунтовані. Не цілком розуміє як правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з художніми текстами провідних авторів у розмаїтті жанрів. Має значні труднощі під час визначення ідейно-художніх особливостей творчої спадщини окремих письменників, здійснення різноаспектних літературознавчих аналізів художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. в контексті актуальних вимог</p>

	<p>сучасного літературознавства, добору необхідної інформації з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, використання цифрових інструментів для пошуку й аналізу літературних текстів; критичний аналіз й інтерпретація, її впорядкування, класифікація й систематизація потребує суттєвої допомоги з боку викладача. Не завжди доцільно вміє застосовувати вміння ґрунтовного розкриття змісту естетичних теорій, методів, напрямів, стилів, жанрів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. та практично не виявляє розуміння як їх розрізняти за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. Виявляє часткові вміння добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз; критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати, а також використовувати у власній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими).</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, загальних фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, основних тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу давнини та нової української, критерій та специфіки проблемно-тематичного, пообразного, композиційного, жанрово-стильового аналізу художніх текстів давньої літератури та літератури першої половини ХІХ ст. в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства літератури припускається грубих помилок. Не володіє вміннями здійснювати різноаспектні літературознавчі</p>

	<p>аналізи художніх текстів авторів давньої літератури та літератури першої половини XIX ст. у контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. Не розуміє й не усвідомлює, як правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з художніми текстами провідних авторів давнини та літератури першої половини XIX ст. у розмаїтті жанрів. Не вміє доцільно критично аналізувати й інтерпретувати інформацію, впорядковувати, класифікувати й систематизувати її, а також характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію літератури, що вивчається, і застосовувати ці знання у професійній діяльності, а також організовувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, використовуючи цифрові інструменти для пошуку й аналізу літературних текстів.</p>
--	---

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання: індивідуальне опитування, перевірка виконання практичних завдань, презентація результатів самостійної роботи, екзамен.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, круглий стіл, рольова гра, дискусія, презентація результатів самостійної роботи з використанням/без використання ІІІ.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Літературний процес епохи Середньовіччя та українська література епохи Бароко

Тема 1. Предмет і завдання вивчення курсу «Історія української літератури» (давня література)

Суспільно-політичні та економічні обставини на території Київської Русі IX ст. Матеріальна і духовна культура східних слов'ян. Мистецтво Київської

Русі. Особливості розвитку образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та музики. Фреска і мозаїка як жанри монументального живопису. Писемність і літературна традиція. Поняття «давня українська література». Методологія вивчення. Проблема періодизації.

Тема 2. Поетикальна парадигма літописів Київської Русі

Національна приналежність літератури Київської Русі. Пам'ятки, автентичність яких є дискусійною. Структура і специфіка «Літопису Руського». «Повість минулих літ». Ідейно-тематичний спектр твору, особливості стилю та поетики. Київський літопис. Галицько-Волинський літопис.

Тема 3. Онтологічно-аксіологічна спрямованість літератури Київської Русі

Релігійні вірування слов'ян, онтологічно-аксіологічне підґрунтя їхнього світогляду, Християнство та його цінності. Біблійні книги та агіографічна література. Специфіка «Остромирового Євангелія» та «Ізборника Святослава». Церковно-історична література. Природно-наукова література. Прикладна афористична література. Апокрифи та перекладні повісті. Урочиста проповідь Іларіона Київського («Слово про Закон і Благодать»). Історія «Слова о полку Ігоревім». Історична основа, жанрова, поетикальна специфіка, ідейно-тематичний спектр твору. Родо-жанрова основа твору «Слова о полку Ігоревім». Пообразний аналіз системи персонажів давньоруської пам'ятки. Інтерпретація автором образу князя Ігоря. Сучасні студії над твором, переклади «Слова о полку Ігоревім». Історія Києво-Печерського Патерика. Жанрова і художня своєрідність пам'ятки. «Сказання про Бориса та Гліба». «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Моральна-етична проблематика твору, його онтологічно-аксіологічне підґрунтя. Концепція князя у спадщині Володимира Мономаха.

Тема 4. Формування барокового стилю в українському письменстві.

Історично-культурні умови розвитку України другої половини XVI ст. Значення братств, шкіл та друкарень у культурному житті України. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Європейські традиції

та національна специфіка українського Бароко. Особливості українського Бароко. Теософські та антропоцентричні шукання барокових мислителів. Жанрова система української барокової літератури.

Тема 5. Полемічна література другої половини XVI ст.

Передумови виникнення полемічної літератури. Жанрово-композиційний та ідейно-тематичний спектри полемічного письменства. Творчість І. Потія, Х. Філалета, М. Смотрицького. Анонімний трактат «Пересторога». Гуманізм І. Вишенського. Проблематика, образи, історичне підґрунтя написання «Послання до єпископів».

Тема 6. Поетикальна парадигма віршованої літератури другої половини XVII ст.

Жанрово-тематична характеристика метафізичної та панегіричної поезії. Творчість К. Транквіліона-Ставровецького та І. Величковського. Творчість Л. Барановича. Світська поезія М. Пашковського, Ю. Добриловського. Філософсько-релігійна поезія Д. Туптала, Ф. Прокоповича, К. Зіновієва. Творчість мандрованих дяків. Анонімна поезія доби Бароко: ліричні і сатирично-гумористичні твори. Поетикальний аналіз ліричних творів другої половини XVII ст.

Тема 7. Козацьке літописання доби Бароко

Українська культура доби козацького бароко. Літопис Самовидця, Г. Граб'янки і С. Величка. Концепція національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького у художній інтерпретації Г. Граб'янки та С. Величка. Образи гетьманів і козацької старшини у літописах Г. Граб'янки та С. Величка: компаративний аналіз. Специфіка «Історії Русів». Політична позиція Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, автора «Історії Русів». Вплив європейської історіографії на формування козацького літописання.

Тема 8. Українська драматична література епохи Бароко

Загальна характеристика української барокової драматургії. Історична драма Ф. Прокоповича «Владимир»: жанрово-композиційну специфіку, особливості характеротворення. Тематика та особливості поетики драми невідомого автора

«Милість Божа». Інтермедії. Поетика інтермедій до драм Митрофана Довгалевського. Вертепна драма XVIII століття. Драматургічна техніка авторів XVIII століття.

Тема 9. Поетикальна парадигма творчої спадщини Г. Сковороди

Життєвий шлях і творча спадщина Г. Сковороди. Передумови формування світогляду. Основи філософського світогляду Г. Сковороди, поетична спадщина, своєрідність її поетикальної парадигми. Поетикальний аналіз збірки «Сад божественних пісень». Збірка «Байки харківські» Г. Сковороди. Філософські твори Г. Сковороди «Алфавіт» або «Буквар Мира», «Наркіс». Філософські ідеї у байках і прозовій спадщині письменника.

Змістовий модуль II. Нова українська література початку XIX століття

Тема 10. Нова українська література початку XIX ст. передшевченківської доби

Історико-культурні передумови формування нової української літератури. Літературний процес кінця XVIII ст. – першої половини XIX ст. Розвиток фольклористики та етнографії. Розвиток освіти. Періодика та альманахи. Мистецтво. Шляхи розвитку літератури. Розвиток теоретичної думки. Синкретизм течій і літературних напрямів. Основні художні напрями (бароко, класицизм, романтизм, реалізм тощо). Формування нової жанрової системи. Поняття «нова українська література». Періодизація нової української літератури.

Тема 11. І. Котляревський – зачинатель нової української літератури

Поєма «Енеїда»: історія написання, джерела твору. Жанрово-композиційний аналіз, тематика та проблематика «Енеїди». Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в поемі. Бурлескний гумор, народна українська мова. Наповнення твору національним духом і колоритом. Образна система твору. Значення «Енеїди» І. Котляревського для сучасників. Традиції української давньої драми у драматургічній творчості І. Котляревського. П'єса «Наталка Полтавка»: особливості жанру, характер драматичного конфлікту, система образів. Роль

народної пісні, особливості мови твору. Сценічне життя твору. Водевіль «Москаль-чарівник»: джерела теми, характеристика жанру, морально-етична проблематика твору. Особливості використання пісень, танців, комічні ситуації у творі, дидактична розв'язка. Зв'язок із фольклором.

Тема 12. Фольклорно-етнографічні мотиви прозової спадщини Г. Квітки-Основ'яненка

Життєвий та творчий шлях Г. Квітки-Основ'яненка. Літературна діяльність. Участь у громадсько-культурному житті Харкова. Бурлескно-реалістичні твори: а) Карнавал ошуканства в оповіданні «Салдацький патрет»; б) Вимисел і реальність у повісті «Конотопська відьма». Сентиментально-реалістичні твори. Повість «Маруся» – ідеальний світ на тлі реального. Проблематика повісті «Сердешна Оксана». Особливості проблематики повісті «Козир-дівка». Ідеал образу жінки у творчості Г.Квітки-Основ'яненка. Вплив Г. Квітки-Основ'яненка на розвиток української прози. Фольклорно-етнографічні мотиви творів.

Тема 13. Поетикальні особливості драматургії Г. Квітки-Основ'яненка

«Сватання на Горчарівці» як яскравий та оригінальний зразок української соціально-побутової комедії. Гуманізм та християнські ідеали, етнографічне тло творів. Комедії з елементами соціальної сатири: діалогія «Шельменко – волостной писарь» і «Шельменко-денщик». Образу солдата в драматичних творах Г. Квітки-Основ'яненка. Значення драматургії Г. Квітки-Основ'яненка.

Тема 14. Жанр байки в українській літературі першої третини ХІХ століття. Творчість П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки

Становлення нової української реалістичної байки. Жанрові різновиди байок. Зв'язок літературно-естетичних настанов українських байкарів із засадами античної та світової байки. Байкарська творчість П. Гулака-Артемівського, побутово-етнографічне начало в байках письменника. Викриття позитивних та негативних рис українського національного менталітету в байках

П. Гулака-Артемівського. Аналіз байки «Пан та Собака». Байкарська творчість Є. Гребінки. Суспільно-сатиричне спрямування байок, їх художні особливості. Риси просвітницького реалізму в збірці байок Є. Гребінки «Малороссийские приказки». Новаторство Гребінки-байкаря. Проблемно-тематичний аналіз байок П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки. Осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь». Поетична творчість Є. Гребінки. Вірш «Човен». Пісенна (романсова) лірика поета українською та російською мовами («Ні, мамо, не можна нелюба любити», «Чёрные очи» та ін.).

Змістовий модуль III. Особливості українського романтизму 20-40 рр. XIX століття

Тема 15. Романтизм 20-40 рр. XIX століття

Історія виникнення романтизму у світовій літературі. Виникнення романтизму в українській літературі. Характерні риси українського романтизму. Основні етапи розвитку. Естетичні принципи романтизму. Усна народнопоетична творчість, історія народу – основне джерело тем, образів і художньо-зображувальних засобів українських поетів-романтиків: від стилізації до нової якості. Поява нових поетичних жанрів. Два угруповання в українському романтизмі. «Харківська школа романтиків», гурток І. Срезневського, його роль у розвитку українського романтизму.

Тема 16. Специфіка поезики ліричних творів поетів-романтиків

Представники українського романтизму. Творчість Л. Боровиковського як першого поетаромантика кінця 20-х – початку 30-х рр. Тематика балад. Морально-етичні проблеми в байках. А. Метлинський – етнограф і поет. В. Забіла – творець пісень і романсів. Романтичні балади П. Гулака-Артемівського. Засоби романтичного зображення у баладі «Рибалка» П. Гулака-Артемівського. Фольклорна основа твору. Значення творчості поетів-романтиків. М. Петренко – видатний поет українського романтизму. Особливості творчості М. Петренка в контексті української поезії 30-50-х років XIX ст. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг». Поетика творів поета.

Індивідуально-психологічне начало в творчості О. Афанасьєв-Чужбинського.

Романтичні тенденції у творчості О. Афанасьєв-Чужбинського.

Тема 17. Романтичні традиції в творчості М. Костомарова

Поетична творчість М. Костомарова. Віршовані збірки «Українські балади» (1839) та «Вітка» (1840). Риси індивідуального стилю поета. Драматичні твори («Сава Чалий», «Переяславська ніч») – перша спроба в новій українській драматургії змалювати історичні події. Романтичні традиції в драматургії М. Костомарова. Діяльність М. Костомарова як фольклориста, літературознавця та етнолога в п'єсах М. Костомарова «Сава Чалий» та «Переяславська ніч».

Тема 18. Літературна діяльність у Західній Україні

Передумови для національно-культурного відродження й становлення нової, народної літератури в Західній Україні. Літературне угруповання «Руська Трійця». Діяльність М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Особливості їхньої творчої спадщини. Фольклорно-літературний альманах «Русалка Дністровая». Значення діяльності «Руської Трійці» в українській літературі та культурі I половини XIX ст. (М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич).

4.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього о	у тому числі				усього о	у тому числі			
		л	п	с.р	інд		л.	п.	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль I. Літературний процес епохи Середньовіччя та українська література епохи Бароко										
Тема 1. Предмет і завдання вивчення курсу «Історія української літератури» (давня	6	2	2	2		6	1	1	4	

література).										
Тема 2. Поетикальна парадигма літописів Київської Русі	6	2	2	2		6			6	
Тема 3. Онтологічно- аксіологічна спрямованість літератури Київської Русі	4		2	2		4			4	
Тема 4. Формування барокового стилю в українському письменстві.	6	2	2	2		6		1	5	
Тема 5. Полемічна література другої половини XVI ст.	4		2	2		4			4	
Тема 6. Поетикальна парадигма віршованої літератури другої половини XVII ст.	4		2	2		4	1		4	
Тема 7. Козацьке літописання доби Бароко	4		2	2		4			3	
Тема 8. Українська драматична література епохи Бароко	4		2	2		4			4	
Тема 9. Поетикальна парадигма творчої спадщини Г. Сковороди	6	2	2	2		6		1	5	
Разом за змістовим	44	8	18	18		44	2	3	39	

модулем 1										
Змістовний модуль II. Нова українська література початку XIX століття										
Тема 10. Нова українська література початку XIX ст. передшевченківської доби.	6	2	2	2		6	1	1	4	
Тема 11. I. Котляревський – зачинатель нової української літератури.	6	2	2	2		6			6	
Тема 12. Г. Фольклорно-етнографічні мотиви прозової спадщини Г. Квітки-Основ'яненка	6	2	2	2		6			6	
Тема 13. Поетикальні особливості драматургії Г. Квітки-Основ'яненка	6		2	4		6			6	
Тема 14. Жанр байки в українській літературі першої третини XIX століття. Творчість П. Гулака-Артемовського та Є. Гребінки	6	2	2	2		6			6	
Разом за змістовим модулем 2	30	8	10	12		30	1	1	28	
Змістовний модуль III. Особливості українського романтизму 20-40 рр. XIX століття										
Тема 15. Романтизм 20-40	6	2	2	2		6	1	1	4	

рр. XIX століття.										
Тема 16. Специфіка поетики ліричних творів поетів- романтиків	6	2	2	2		6			6	
Тема 17. Романтичні традиції в творчості М. Костомарова	6	2	2	2		6		1	5	
Тема 18. Літературна діяльність у Західній Україні	8	2	2	4		8			8	
Разом за змістовим модулем 3	26	8	8	10		26	1	2	23	
ІНДЗ	20				20	20				20
<i>Усього годин</i>	120	24	36	40	20	120	4	6	90	20

4.2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість	Кількість
		годин денна	годин заочна
1	<i>Семінар «Загальна характеристика літератури Київської Русі»</i>	2	1
2	<i>Вирішення практичних завдань «Літопис «Повість минулих літ»: композиція та художньо-стильові особливості»</i>	2	
3	<i>Семінар-практикум «Специфіка «Києво-Печерського патерика»</i>	2	
4	<i>Дискусія «Автентичність, жанрова природа та поетика «Слова о полку Ігоревім»</i>	2	
5	<i>Дискусія «Творчість видатного полеміста</i>	2	1

	I. Вишенського в контексті жанрово-композиційного аналізу»		
6	<i>Вирішення практичних завдань</i> «Віршована література епохи Бароко: специфіка поетикальної парадигми»	2	
7	<i>Семінар</i> «Літописна література («Козацькі» літописи)»	2	
8	<i>Рольова гра</i> «Українська драматична література епохи Бароко»	2	1
9	<i>Круглий стіл</i> «Творчість Г. Сковороди: минуле й сьогодення»	2	
10	<i>Семінар</i> «Становлення нової української літератури»	2	
11	<i>Круглий стіл</i> «Бурлескно-травестійна поема І. Котляревського «Енеїда»: особливості жанрово-композиційного аналізу»	2	1
12	<i>Рольова гра</i> «Драматичні твори І. Котляревського»	2	
13	<i>Рольова гра</i> «Байкарська спадщина П. Гулака-Артемовського та Є. Гребінки в контексті проблемно-тематичного аналізу»	2	
14	<i>Семінар--практикум</i> «Бурлескно-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка»	2	1
15	<i>Дискусія</i> «Сентементально-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка»	2	
16	<i>Вирішення практичних завдань</i> «Творча спадщина поетів-романтиків 20-40 рр. XIX століття»	2	1
17	<i>Семінар-практикум</i> «Специфіка драматургії	2	

	М. Костомарова»		
18	Вирішення практичних завдань «Галицьке літературно-культурне відродження»	2	
Разом		36	6

Семинар «Загальна характеристика літератури Київської Русі»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте суспільно-політичні та економічні умови на території Київської Русі IX ст.
2. Схарактеризуйте духовну культуру Київської Русі.
3. У чому полягає значення християнства у розвитку літератури X-XIII ст.
4. Які особливості біблійної перекладної література?
5. У чому полягає специфіка науково-природничої перекладної літератур?
6. Чим відрізняється літературна доба XI ст. від літературної доби XI-XII ст.?
7. Які основні літературні жанри зазначеного періоду?

Завдання.

1. Робота в малих групах. Кожна група – представник доби «монументального стилю» та доби «орнаментального стилю». Потрібно привести якомога більше аргументів на користь «свого» стилю.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Давня українська література: підручник для закладів вищої освіти / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Академія, 2018. 448 с.
2. Історія української літератури: у 12 т. Т. 1: Давня література / редкол. В. І. Кречотень та ін. Київ: Наукова думка, 2019. 560 с.
3. Кречотень В. І. Література Київської Русі: жанри, поетика, ідеї. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 272 с.

4. Літературна спадщина Київської Русі: колективна монографія / за ред. Т. Л. Вілінбахової. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2018. 312 с.
5. Назаренко О. О. Давньоруська книжна культура і література. Київ: Либідь, 2021. 304 с.
6. Українська література середньовіччя: навчальний посібник / за ред. М. М. Сулими. Київ: Академія, 2019. 384 с.
7. Шевчук В. О. Мислення і слово Давньої Русі. Київ: Кліо, 2018. 256 с.

***Вирішення практичних завдань «Літопис «Повість минулих літ»:
композиція та художньо-стильові особливості»***

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Яка специфіка оригінальної літератури Київської Русі?
2. Які причини її зародження, види та жанри?
3. Зробіть висновки стосовно питання авторства «Повість минулих літ».
4. Проаналізуйте основні редакції та списки літопису.
5. Які особливості композиції «Повість минулих літ»?
6. Літописні оповідання «Повісті минулих літ» та стиль монументального історизму.
7. «Повчання» Володимира Мономаха» та його місце в «Повісті минулих літ».
8. Синкретизм як головна риса стилю літопису.

Завдання.

1. Робота в мікрогрупах. Кожна група вибирає народнопоетичні легенди чи перекази в «Повісті минулих літ», аналізує їх значення в літописі та досліджує народно-поетичні засоби в них.

2. Робота в мікрогрупах. Кожна група здійснює цитатну характеристику образів князів Київської Русі, вказуючи позитивні та негативні сторони їх характеру та діяльності.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Давня українська література: підручник для закладів вищої освіти / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Академія, 2018. 448 с.
2. Історія української літератури: у 12 т. Т. 1: Давня література / редкол. В. І. Кречотень та ін. Київ: Наукова думка, 2019. 560 с.
3. Кречотень В. І. «Повість минулих літ» як літературний пам'ятник: структура і поетика. Київ: КМА, 2020. 240 с.
4. Літописання Київської Русі: колективна монографія / за ред. Т. Л. Вілінбахової. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2018. 328 с.
5. Назаренко О. О. Художній світ давньоруського літопису. Київ: Либідь, 2021. 304 с.
6. Сулима М. М. Поетика давньоруської літератури: жанр, стиль, композиція. Київ: Академія, 2019. 286 с.
7. Шевчук В. О. Слово і час у «Повісті минулих літ». Київ: Кліо, 2018. 256 с.

Семінар-практикум «Специфіка «Києво-Печерського патерика»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте історію створення «Києво-Печерського патерика».
2. Схарактеризуйте специфіку жанру патерика.
3. Які особливості «Києво-Печерського патерика»?
4. Які джерела пам'ятки?
5. Проаналізуйте структуру пам'ятки.
6. Проаналізуйте образи святих у «Києво-Печерському патерика».
7. У чому полягає художня своєрідність та дидактична спрямованість Києво-Печерського патерика?

Завдання.

1. Написати есе на тему «У чому ж «чудо» «Києво-Печерського патерика?»»

2. Робота в малих групах. Доберіть репродукції ікон, які відтворюють життя святих Києво-Печерського патерика та прокоментуйте їх.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Гнатюк О. М. Агіографічна традиція у «Києво-Печерському патерику». *Слово і Час*. 2019. № 6. С. 45–54.
2. Давня українська література: підручник для закладів вищої освіти / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Академія, 2018. 448 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 1: Давня література / редкол. В. І. Кречотень та ін. Київ: Наукова думка, 2019. 560 с.
4. Києво-Печерський патерик: текст, контекст, інтерпретації: монографія / за ред. М. М. Сулими. Київ: Академія, 2020. 312 с.
5. Назаренко О. О. Художньо-стильові особливості «Києво-Печерського патерика». *Українська літературознавча наука*. 2021. Вип. 27. С. 88–97.
6. Сулима М. М. Жанрова специфіка патерикової прози Київської Русі. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 1. С. 23–31.
7. Шевчук В. О. Духовний світ давньоукраїнської агіографії. Київ: Кліо, 2019. 256 с.

Дискусія «Автентичність, жанрова природа та поетика

«Слова о полку Ігоревім»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Чи є проблеми стосовно історії відкриття, видання і вивчення «Слова о полку Ігоревім»?
2. У чому полягає проблема авторства «Слова о полку Ігоревім»?
3. Які жанрово-композиційні особливості твору?

4. Доведіть, що образ Руської землі є центральним образом у творі. Яка його композиційна насиченість?
5. Які поетикальні особливості пам'ятки?
6. Схарактеризуйте «Слово о полку Ігоревім» у контексті світової літератури.
7. Чи здійснювалися художні переклади і переспіви «Слова...»?

Завдання.

1. Підібрати аргументи-приклади з твору до дискусії: «Князь Ігор – герой чи антигерой?»

2. Вивчити напам'ять уривок зі «Слова о полку Ігоревім» (від слів «На Дунаї Ярославнин голос чути...» до «...щоб я не слала йому сліз на море рано»).

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Гриценко П. Ю. Мовно-стильова своєрідність «Слова о полку Ігоревім». *Мовознавство*. 2019. № 4. С. 32–41.
2. Давня українська література: підручник для закладів вищої освіти / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Академія, 2018. 448 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 1: Давня література / редкол. В. І. Кречотень та ін. Київ: Наукова думка, 2019. 560 с.
4. Літературна поетика Київської Русі: колективна монографія. Київ : Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, 2020. 336 с.
5. Назаренко О. О. Проблема автентичності «Слова о полку Ігоревім» у сучасному літературознавстві. *Слово і Час*. 2021. № 2. С. 67–76.
6. Сулима М. М. Жанрова природа «Слова о полку Ігоревім» у контексті середньовічної традиції. *Наукові записки НАУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 1. С. 15–23.
7. Шевчук В. О. «Слово о полку Ігоревім»: поетика, символіка, інтерпретації. Київ: Кліо, 2019. 288 с.

Дискусія «Творчість видатного полеміста І. Вишенського в контексті жанрово-композиційного аналізу»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Які причини виникнення полемічної літератури?
2. Полемічна література – це публіцистичний чи художній жанр?
3. У чому полягають протиріччя світогляду Івана Вишенського?
4. Які жанрово-композиційні особливості творів Івана Вишенського: «Писание до всіх у людській землі живущих», «Порада о очищенію церкви», «Обличеніє диавола-миродержца», «Послание к утекшим от православной вери епископом».
5. Які поетикальні особливості послань Івана Вишенського?

Завдання.

1. Доведіть, що «Полемічна література – дзеркало духовного життя та ідейних шукань українських просвітителів наприкінці XVI- у XVII ст.».

2. Підібрати аргументи-приклади з біографії І. Вишенського до дискусії «І. Вишенський – активний громадський діяч чи пасивний чернець-аскет?»

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Н. П. Полемічний дискурс Івана Вишенського: жанрові моделі та риторика. *Слово і Час*. 2019. № 9. С. 58–67.
2. Давня українська література: підручник для закладів вищої освіти / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Академія, 2018. 448 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 2: Ренесанс і бароко / редкол. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2020. 640 с.
4. Кречотень В. І. Полемічна проза кінця XVI – початку XVII століття: поетика і композиція. Київ: КМА, 2018. 304 с.
5. Мельник А. О. Жанрово-композиційні особливості послань Івана Вишенського. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2021. Т. 4. С. 41–49.

6. Сулима М. М. Іван Вишенський і традиція полемічної літератури. *Українська літературознавча наука*. 2018. Вип. 24. С. 72–81.
7. Шевчук В. О. Українська полемічна література XVI–XVII століть: тексти і контексти. Київ: Кліо, 2019. 368 с.

**Вирішення практичних завдань «Віршована література епохи Бароко:
специфіка поетикальної парадигми»**

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Які особливості українського літературного Бароко?
2. Зробіть висновки стосовно особливостей розвитку поезії Бароко: жанрової специфіки, тематичного спрямування.
3. Схарактеризуйте риси барокового стилю в поезії Лазаря Барановича.
4. Проаналізуйте творчість І. Величковського як майстра барокової епіграми.
5. Зробіть висновки стосовно поезики збірки І. Величковського «Млеко».
6. Поміркуйте над тематикою і художньою специфікою творчості К. Зіновієва.

Завдання.

1. Виберіть з творів різних поетів вірші зі схожою проблематикою.

Підтвердіть цитатами.

2. Напишіть власний акровірш, зашифрувавши в ньому власне ім'я або ім'я свого товариша.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Поетикальні принципи української барокової віршованої літератури. *Слово і Час*. 2020. № 5. С. 63–72.
2. Дзюба І. М. Українське бароко: тексти і смисли. Київ: Либідь, 2018. 304 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 3: Бароко / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 712 с.

4. Літературне бароко в Україні: кол. монографія / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2019. 368 с.
5. Мельник А. О. Віршові форми українського бароко: жанрова система і поетика. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т.1. С. 29–37.
6. Сулима М. М. Поетика української барокової лірики: традиції та новаторство. *Українська літературознавча наука*. 2021. Вип. 30. С. 84–94.
7. Шевчук В. О. Муза Роксоланська: українська література XVI–XVIII століть. Київ: Кліо, 2020. 512 с.

Семінар «Літописна література («Козацькі» літописи)»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Поміркуйте з приводу історико-культурних обставини виникнення барокової історіографії.
2. У чому полягає проблема типології козацьких літописів та їх авторства.
3. Проаналізуйте літопис Самовидця та його характерні риси.
4. Доведіть, що літопис Самійла Величка є яскравим явищем літературного бароко.
5. Проаналізуйте літопис Г. Граб'янки.
6. Висловте думку стосовно образу Б. Хмельницького у літописах та авторської позиції.
7. Поміркуйте стосовно художньої та історіографічної цінності козацьких літописів.

Завдання

1. Доведіть, що козацькі літописи належать або до творів літератури, або до творів історіографії
2. Доведіть, що козацькі літописи є джерелом історії української культури.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Н. П. Козацьке літописання як історико-літературний феномен. *Слово і Час*. 2019. № 7. С. 52–61.
2. Горобець В. М. «Козацькі» літописи у формуванні історичної пам'яті ранньомодерної України. Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 286 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 4: Література XVII століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 704 с.
4. Козацькі літописи в культурному просторі України: колективна монографія / за ред. Т. Чухліба. Київ: Кліо, 2020. 352 с.
5. Кравченко О. В. Наративні стратегії козацьких літописів. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 1. С. 64–72.
6. Сулима М. М. Літопис і художня проза: жанрова специфіка козацького літописання. *Українська літературознавча наука*. 2022. Вип. 32. С. 91–101.
7. Шевчук В. О. Козацька держава і література барокової доби. Київ: Кліо, 2019. 328 с.

Рольова гра «Українська драматична література епохи Бароко»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Дайте загальну характеристику української барокової драматургії.
2. Проаналізуйте історичну драму Ф.Прокоповича «Владимир»: жанрово-композиційну специфіку, особливості характеротворення.
3. Проаналізуйте тематику та особливості поетики драми невідомого автора «Милість Божа».
4. Що таке жанр інтермедії?
5. Яка поетика інтермедій до драм Митрофана Довгалевського.
6. Схарактеризуйте специфіку вертепної драми XVIII століття.

7. Проаналізуйте драматургічну техніку авторів XVIII століття.

Завдання

1. Моделювання ситуацій, зображених в інтермедіях до драми Довгалеського «Комическое действие» у формі рольової гри.

2. Розіграйте різдвяний вертеп на сюжет власної драми.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Українська барокова драма: жанрові моделі та поетика. *Слово і Час*. 2019. № 10. С. 60–69.
2. Дзюба І. М. Українське бароко: тексти і смисли. Київ: Либідь, 2018. 304 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 3: Бароко / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 712 с.
4. Літературне бароко в Україні: колективна монографія / за ред. О. В. Мишанича. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2019. 368 с.
5. Мельник А. О. Шкільна драма доби українського бароко: структура та сценічна поетика. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 1. С. 48–56.
6. Сулима М. М. Українська барокова драматургія в європейському контексті. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 28. С. 73–83.
7. Шевчук В. О. Театр і драматургія українського бароко. Київ: Кліо, 2019. 296 с.

Круглий стіл «Творчість Г. Сковороди: минуле й сьогодення»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. Доведіть актуальність філософських поглядів Г.Сковороди, втілених у його літературних творах.
2. Поміркуйте над провідними мотивами, поетикою збірки «Сад божественних пісень».

3. Зробіть висновки стосовно біблійної основи творів поета.
4. Доведіть, що пейзажні вірші Григорія Сковороди – нове явище в українській поезії XVIII ст.
5. Висловіть власну думку з приводу питання «Щастя XXI сторіччя: чи мав рацію Сковорода?» (на основі байкарської спадщину письменника).
6. Зробіть висновки стосовно ідейно-художнього новаторства Г. Сковороди, значення його спадщини для розвитку української літератури.

Завдання.

1. Сформулюйте власне розуміння афоризмів Г. Сковороди:

- «Збери всередині себе думки, і в собі самому шукай справжніх благ»;
- «Коли дух у людини веселий, думки спокійні, серце мирне, то все світле...»;
- «...мистецтво – навчитися жити»: себе пізнання і шлях до щастя.

2. Вивчити напам'ять поезії Г. Сковороди «Пісня 10» («Всякому місту – звичай і права...»), «Пісня 18» («Ой пташино жовтобоко...»), «De Libertate»).

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Актуальність філософсько-художньої спадщини Григорія Сковороди у XXI столітті. *Слово і Час*. 2019. № 11. С. 42–51.
2. Гнатюк О. М. Поетика і символіка творів Г. Сковороди в сучасних інтерпретаціях. *Українська літературознавча наука*. 2021. Вип. 29. С. 88–97.
3. Григорій Сковорода: діалог традиції й модерності: колективна монографія / за ред. М. М. Сулими. Київ: Академія, 2020. 312 с.
4. Історія української літератури: у 12 т. Т. 5: Література XVIII століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2022. 640 с.
5. Кречотень В. І. Філософська проза Григорія Сковороди: жанрові та стильові аспекти. Київ: КМА, 2018. 256 с.
6. Мельник А. О. Сковорода і сучасна гуманітаристика: проблеми рецепції. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2020. Т. 3. С. 35–43.

7. Шевчук В. О. Григорій Сковорода і українська духовна традиція. Київ: Кліо, 2019. 288 с.

Семінар «Становлення нової української літератури»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Розкрийте сутність поняття «нова українська література».
2. Які історико-культурні передумови формування нової української літератури?
3. Проаналізуйте періодизацію нової української літератури.
4. У чому полягає роль різних періодичних видань в організації національного літературного життя?
5. Проаналізуйте провідні літературні напрями української літератури першої половини ХІХ ст.: пізній класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм, романтизм.
6. Розкрийте особливості формування нової жанрової системи.

Завдання.

1. Робота в малих групах. Кожна група погує матеріал про культурний контекст першої половини ХІХ ст.: особливості освіти, науки, розвиток української літературної мови, усної народної творчості, друкарства, журналістики, архітектури, образотворчого, музичного мистецтва, зародження професійного театру, значення Кирило-Мефодіївського товариства.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Нова українська література: проблеми періодизації та канону. *Слово і Час*. 2019. № 8 С. 47–56.
2. Гундорова Т. І. Нова українська література: між традицією і модерністю. Київ: Критика, 2018. 320 с.

3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець XVIII – перша половина XIX століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
4. Кеба О. В. Жанрові трансформації в українській літературі кінця XVIII – початку XIX століття. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 28. С. 65–74.
5. Мельник А. О. Формування нової літературної парадигми в українському письменстві. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 39–47.
6. Сулима М. М. Українська література на зламі епох: кінець XVIII – початок XIX століття. Київ: Академія, 2019. 304 с.
7. Шевчук В. О. Початки нової української літератури і барокова традиція. Київ: Кліо, 2020. 288 с.

Круглий стіл «Бурлескно-трагедійна поема І. Котляревського «Енеїда»: особливості жанрово- композиційного аналізу»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Як ви вважаєте, під впливом яких факторів формувався світогляд І.Котляревського? Чим це зумовлено?
2. Проаналізуйте історичну основу «Енеїди» та її інтерпретацію І.Котляревським.
3. Зробіть висновки стосовно особливостей мандрівного сюжету «Енеїди» та її композиції.
4. Прославлення рис українського козацтва в образах Енея, троянців, Низа та Евріала.
5. Висловіть власну думку з приводу сатиричного змалювання панівних класів в образах богів та царів.
6. Що свідчить про новаторство письменника в українській літературі? Наведіть приклади.

7. Поміркуйте, у чому полягають актуальність і популярність поеми «Енеїда»?

Завдання.

1. Конкретними прикладами підтвердіть тезу М. Рильського, що «Енеїда»

І. Котляревського — «енциклопедія українського життя XVIII століття».

2. Підібрати аргументи-приклади стосовно подібного та відмінного між «Літописом Самовидця», віршами К. Зіновієва, І. Некрашевича та поемою І. Котляревського.

3. Вивчити напам'ять уривок з «Енеїди» І. Котляревського: частина перша: від слів «Еней був парубок моторний...» до «Путивочку Венері дав».

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Бурлеск і травестія в українській літературі кінця XVIII століття. *Слово і Час*. 2019. № 4. С. 55–64.
2. Гундорова Т. І. Іван Котляревський і народження нової української літератури. Київ: Критика, 2018. 288 с.
3. Енеїда Івана Котляревського: поетика і контексти: колективна монографія / за ред. М. М. Сулими. Київ: Академія, 2020. 304 с.
4. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець XVIII – перша половина XIX століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
5. Кеба О. В. Жанрово-композиційна специфіка «Енеїди» І. Котляревського. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 71–80.
6. Мельник А. О. Поетика сміху в бурлескно-травестійній поемі «Енеїда». *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018 Т. 2. С. 33–41.
7. Шевчук В. О. Іван Котляревський і традиції українського бароко та просвітництва. Київ: Кліо, 2019. 256 с.

Рольова гра «Драматичні твори І. Котляревського»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте сюжет, тематику та проблематику п'єси І.Котляревського «Наталка Полтавка».
2. Здійсніть портретну характеристику образів твору.
3. Чи може слугувати ідеалом для сучасної молоді Наталка? Чому?
4. Яка сценічна доля «Наталки Полтавки»?
5. Проаналізуйте жанрову своєрідність твору І.Котляревського «Москаль-чарівник», морально-побутовий характер конфлікту, дидактизм, особливості поетики.
6. Схарактеризуйте образну систему твору «Москаль-чарівник».
7. Висловіть думку стосовно значення драматичної спадщини письменника для розвитку нової української літератури ХІХ ст.

Завдання.

1. Моделювання ситуацій, зображених у п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка» у формі рольової гри.
2. Як би повелись ви, якщо опинились б у ХІХ с. на місці Наталки? Ваші дії в такій ситуації.
3. Розіграйте декілька епізодів твору І.Котляревського «Москаль-чарівник».

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Драматургія Івана Котляревського в контексті становлення нової української літератури. *Слово і Час*. 2019. № 3. С. 49–58.
2. Гундорова Т. І. Іван Котляревський і початки українського театру. Київ : Критика, 2018. 272 с.
3. Драматургія Івана Котляревського: поетика і сценічна традиція: колективна монографія / за ред. М. Сулими. Київ: Академія, 2020. 296 с.
4. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.

5. Кеба О. В. Жанрово-композиційні особливості п'єс І. Котляревського. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 62–71.
6. Мельник А. О. «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник»: поетика комедії Івана Котляревського. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 44–52.
7. Шевчук В. О. Українська драматургія кінця XVIII – початку XIX століття. Київ: Кліо, 2019. 312 с.

Рольова гра «Байкарська спадщина П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки в контексті проблемно-тематичного аналізу»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Зробіть висновки стосовно історії розвитку жанру байки в українській літературі.
2. Проаналізуйте жанрові різновиди байок П. Гулака-Артемівського.
3. Викриття позитивних та негативних рис українського національного менталітету в байках П. Гулака-Артемівського. Аналіз байки «Пан та Собака».
4. Проаналізуйте художні особливості та етнографічно-побутовий колорит та морально-дидактичне спрямування байок «Дві пташини в клітці», «Горох при дорозі», «Рибка» «Тюхтій та Чванько», «Батько та Син».
5. Поміркуйте з приводу рис просвітницького реалізму в збірці байок Є. Гребінки «Малороссийские приказки».
6. За допомогою яких художніх засобів здійснюється осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь».
7. Зробіть висновки стосовно особливостей проблематики, сатиричного спрямування, художніх особливостей байок Є. Гребінки – «Будяк та

Конопличка», «Пшениця», «Рожда Хміль», «Ячмінь», «Мірошник», «Школяр Денис».

8. У чому полягає новаторство Гребінки-байкаря?

Завдання.

1. Інсценізуйте одну із байок П. Гулак-Артемівського.
2. Покажіть пантоніму до байки «Пан та собака».
3. Знайдіть види комічного у байках письменника.
4. Вивчити напам'ять байки П. Гулак-Артемівського «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі» та Є. Гребінки «Ведмежий суд», «Рибалка».
5. Підібрати аргументи-приклади з біографії та творчості Є. Гребінки до дискусії: «Давно хтось сказав, що українською мовою можна писати лише саме кумедне, смішне... Досить прочитати історію Малоросії, ...і ви думаєте: невже народ з таким залізним характером, з такими глибокими почуттями може лише сміятися?» (Є. Гребінка).

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Тематичні доміанти української байки першої половини ХІХ століття. *Слово і Час*. 2019. № 6. С. 50–59.
2. Гребінка Є. П., Гулак-Артемівський П. П. Байки і поезії: сучасні інтерпретації та коментарі. Київ: Кліо, 2018. 304 с.
3. Гундорова Т. І. Українська література раннього романтизму: жанри і теми. Київ: Критика, 2019. 336 с.
4. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
5. Кеба О. В. Соціально-моральна проблематика байок П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29 С. 74–83.
6. Мельник А. О. Жанрова специфіка української байки ХІХ століття. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 58–66.

7. Шевчук В. О. Українська література доби романтизму: проблеми, жанри, постаті. Київ: Кліо, 2020. 312 с.

Семінар-практикум

«Бурлескно-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, сюжетна канва, галерея народних образів.
2. Проаналізуйте мотив обману як засіб викриття моральної деградації народу в оповіданні «Салдацький патрет».
3. Які особливості етнографічного реалізму та народної фантастики у творах «Мертвецький Великдень», «От тобі й скарб»?
4. Доведіть, що повість «Конотопська відьма» – сатира на духовне отупіння козацької старшини XVIII ст.
5. Здійсніть характеристику жіночих образів повісті.
6. Яке фольклорне підґрунтя твору «Конотопська відьма».
7. Проаналізуйте специфіку гумору і сатири в оповіданні «Пахрімове снідання».

Завдання.

1. Робота в мікрогрупах.
  - 1 група досліджує особливості гумору в творах І. Квітки-Основ'яненка.
  - 2 група досліджує специфіку сатири у творах І. Квітки-Основ'яненка.
  - 3 група досліджує своєрідність фольклорного підґрунтя в творах І. Квітки-Основ'яненка.
  - 4 група досліджує особливості етнографічного реалізму в творах І. Квітки-Основ'яненка.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Бурлеск і реалізм у прозі Г. Квітки-Основ'яненка. *Слово і Час*. 2019. № 5. С. 57–66.
2. Гундорова Т. І. Українська проза першої половини ХІХ століття: жанрові трансформації. Київ: Критика, 2018. 328 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
4. Квітка-Основ'яненко Г. Проза: нові прочитання і контексти: колективна монографія / за ред. О. В. Кеба. Київ: Академія, 2020. 304 с.
5. Кеба О. В. Комічне та реалістичне в бурлескній традиції Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська літературознавча наука*. 2021. Вип. 30. С. 69–78.
6. Мельник А. О. Поетика сміху в ранній українській прозі ХІХ століття. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 61–69.
7. Шевчук В. О. Українська проза доби романтизму і реалізму: традиції та новаторство. Київ: Кліо, 2019. 336 с.

Дискусія «Сентементально-реалістичні твори Г. Квітки-Основ'яненка»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Доведіть, що твори Г. Квітки-Основ'яненка можна класифікувати як сентементально-реалістичні.
2. Яке функціональне навантаження християнського аспекту повісті «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка?
3. З якою метою зображено сватання Василя із етнографічними подробицями?
4. Проаналізуйте українські звичаї та обряди в повісті «Маруся».
5. Яка сюжетна роль пейзажу у повісті «Маруся»?
6. Зробіть висновки стосовно проблеми кохання та морального падіння в повісті Г.Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».

7. Проаналізуйте особливості проблематики повісті «Козир-дівка».
8. Яким є ідеал образу жінки у творчості Г.Квітки-Основ'яненка?
9. Зробіть висновки стосовно впливу Г. Квітки-Основ'яненка на розвиток української прози.

Завдання.

1. Доведіть, що Г.Квітка-Основ'яненко – батько української прози, один із перших у Європі «творців людової повісті» (І. Франко)

2. Поміркуйте, який вихід запропонували б ви, щоб Маруся та Василь не розлучалися? Складіть власну схему рішення.

3. Підібрати аргументи-прикладі стосовно спільного і відмінного у повісті «Сердешна Оксана» Г. Квітки та у поемі «Катерина» Т. Шевченка.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Сентименталізм і реалізм у прозі Г. Квітки-Основ'яненка. *Слово і Час*. 2019. № 4. С. 61–70.
2. Гундорова Т. І. Українська література між сентименталізмом і романтизмом. Київ: Критика, 2018. 352 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець XVIII – перша половина XIX століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
4. Квітка-Основ'яненко Г. Проза: сентиментально-реалістичний дискурс: колективна монографія / за ред. О. В. Кеби. Київ: Академія, 2020. 296 с.
5. Кеба О. В. Поетика почуття в сентиментальних повістях Г. Квітки-Основ'яненка. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 82–91.
6. Мельник А. О. Сентиментально-реалістична модель персонажа в українській прозі першої половини XIX століття. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 53–61.
7. Шевчук В. О. Українська проза кінця XVIII – першої половини XIX століття: напрями і стилі. Київ: Кліо, 2019. 320 с.

Вирішення практичних завдань

«Творча спадщина поетів-романтиків 20-40 рр. ХІХ століття»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. У чому полягає романтична образність та жанрова своєрідність поезії А. Метлинського.
2. Зробіть висновки стосовно художньої палітри засобів романтичного письма А. Метлинського.
3. Проаналізуйте особливості творчості М. Петренка в контексті української поезії 30-50-х років ХІХ ст. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг».
4. Схарактеризуйте народнопоетичну основу віршів В. Забіли («Соловей», «Не плач, дівчино», «Голуб», «Човник» та ін.).
5. Проаналізуйте твори В. Забіли на побутову та історичну тематику («Зовсім світ перевернувся», «Маруся», «Сирота»), гумористичні поезії («Остап і чорт», «Весілля»).

Завдання.

1. Здійснити поетикальний аналіз однієї поезії будь-якого поета-романтика.
2. Вивчити напам'ять поезії Петренка М. «Небо»; Забіли В. «Соловей», «Гуде вітер вельми в полі...».

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Український романтизм першої половини ХІХ століття: поетика і тематика. *Слово і Час*. 2019. № 7. С. 43–52.
2. Гундорова Т. І. Український романтизм: літературні моделі та ідеї. Київ: Критика, 2018. 336 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.

4. Кеба О. В. Поезія українських романтиків 20–40-х років XIX століття: жанрова система. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 55–64.
5. Мельник А. О. Образна система поезії українського романтизму. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 47–55.
6. Романтизм в українській літературі: колективна монографія / за ред. Т. І. Гундорової. Київ: Академія, 2020. 384 с.
7. Шевчук В. О. Українська література доби романтизму: поети і тексти. Київ: Кліо, 2019. 312 с.

Семінар-практикум

«Специфіка драматургії М. Костомарова»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. Зробіть висновки стосовно розширення М.Костомаровим тематичних і жанрових меж нової української драматургії.
2. Проаналізуйте взаємозв'язок історичної та художньої правди в драмі «Сава Чалий».
3. У чому полягає сутність трагізму образу головного героя у трактуванні М. Костомарова у драмі «Сава Чалий»?
4. Проаналізуйте романтичні засади художнього відображення історичної теми, героя та конфлікту.
5. Зробіть висновки стосовно втілення історичних поглядів письменника-вченого про народ як рушійну силу історичних процесів у трагедії «Переяславська ніч».
6. Зробіть висновки стосовно новаторства М. Костомарова-драматурга.

Завдання.

1.Робота в мікрогрупах.

1 група досліджує особливості інтерпретації образу Сави Чалого в історіографічних працях.

2 група досліджує специфіку фольклорної інтерпретації образу Сави Чалого.

3 група досліджує своєрідність літературної інтерпретацій постаті Сави Чалого.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Історична драма Миколи Костомарова: жанрові та ідейні особливості. *Слово і Час*. 2019. № 9. С. 54–63.
2. Гундорова Т. І. Романтизм і історизм в українській драматургії ХІХ століття. Київ: Критика, 2018. 320 с.
3. Історія української літератури: у 12 т. Т. 6: Кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ століття / редкол. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 688 с.
4. Кеба О. В. Драматургія М. Костомарова в контексті українського романтизму. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 66–75.
5. Костомаров М. Драматичні твори і літературна спадщина: сучасні інтерпретації: колективна монографія / за ред. В. І. Кречотеня. Київ: Академія, 2019. 304 с.
6. Мельник А. О. Поетика історичної драми Миколи Костомарова. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 40–48.
7. Шевчук В. О. Українська історична драма ХІХ століття: витоки і розвиток. Київ: Кліо, 2020. 312 с.

Вирішення практичних завдань

«Галицьке літературно-культурне відродження»

План

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. Зробіть висновки стосовно культурно-історичного контексту культурного відродження в Західній Україні.
2. Проаналізуйте діяльність «Руської трійці».

3. Доведіть, що збірка «Русалка Дністровая» є початком національно-літературного руху на Галичині.
4. Проаналізуйте сюжети та образи розділу «Складання» збірки «Русалка Дністровая».
5. Проаналізуйте художню спадщину М. Шашкевича:
  - мотиви лірики;
  - «Псалми Русланові»;
  - казка «Олена» як один із перших зразків української романтичної прози;
6. Схарактеризуйте ідейно-художні та жанрові особливості «Дум» І. Вагилевича.
7. Зробіть висновки стосовно літературної та фольклористичної діяльності Я. Головацького.

Завдання.

1. Здійснити поетикальний аналіз однієї поезії будь-якого представника «Руської трійці».

Результати доповідати на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Галицьке культурне відродження XIX століття: ідеї, постаті, тексти. *Слово і Час*. 2019. № 6. С. 44–53.
2. Галицьке літературне середовище XIX століття: колективна монографія / за ред. М. М. Сулими. Київ: Академія, 2020. 352 с.
3. Гундорова Т. І. Регіональні моделі українського культурного відродження. Київ: Критика, 2018. 304 с.
4. Історія української літератури: у 12 т. Т. 7: Західноукраїнська література XIX століття / ред. М. М. Сулима та ін. Київ: Наукова думка, 2021. 640 с.
5. Кеба О. В. Літературні осередки Галичини у формуванні національної ідентичності. *Українська літературознавча наука*. 2020. Вип. 29. С. 58–67.

6. Мельник А. О. Жанрово-стильові особливості галицької літератури доби відродження. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 49–57.
7. Шевчук В. О. Західноукраїнська літературна традиція: витоки і розвиток. Київ: Кліо, 2019. 328 с.

4.3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	<i>Предмет і завдання вивчення курсу «Історія української літератури» (давня література)</i> Історія давньої української літератури в системі літературознавства. Вчення про культурно-історичні епохи. Стилi і напрями давньої літератури.	2	4	Індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	<i>Поетикальна парадигма літописів Київської Русі</i> Національна приналежність літератури Київської Русі. Пам'ятки, автентичність яких є дискусійною. Структура і специфіка «Літопису Руського».	2	6	
3	<i>Онтологічно-аксіологічна спрямованість літератури Київської Русі</i> «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона як зразок урочистого красномовства.	2	4	
4	<i>Формування барокового стилю в українському письменстві</i> Жанрова система української барокової	2	5	

	літератури. Загальноєвропейський контекст і культурна переорієнтація української латиномовної поезії.		
5	<i>Полемічна література другої половини XVI ст.</i> Особливості творчості І. Потія, ідейно-тематичне спрямування полемічних творів. Роль «Унії» у міжконфесійній дискусії. Символізм і образність «Треносу» М. Смотрицького в контексті жанрово-композиційного аналізу. Поетика твору, наявність барокових рис.	2	4
6	<i>Поетикальна парадигма віршованої літератури другої половини XVII ст.</i> Поетикальний аналіз ліричних творів К. Саковича, Д. Наливайка, М. Пашковського, К. Зіновієва, Д. Туптала, С. Почаського. Творчість мандрованих дяків. Анонімна поезія доби Бароко: ліричні і сатирично-гумористичні твори.	2	4
7	<i>Козацьке літописання доби Бароко</i> Специфіка «Історії Русів». Політична позиція Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, автора «Історії Русів». Вплив європейської історіографії на формування козацького літописання. Козацькі літописи у сучасних наукових студіях.	2	3

8	<i>Українська драматична література епохи Бароко</i> Вертепна драма XVIII століття. Драматургічна техніка авторів XVIII століття.	2	4
9	<i>Поетикальна парадигма творчої спадщини Г. Сковороди</i> Філософські твори Г. Сковороди «Алфавіт» або «Буквар Мира», «Наркіс». Філософські ідеї у байках і прозовій спадщині письменника	2	5
10	<i>Нова українська література початку XIX ст. передшевченківської доби</i> Історико-культурні передумови формування нової української літератури. Синкретизм течій і літературних напрямів.	2	4
11	<i>І. Котляревський – зачинатель нової української літератури</i> Історико-літературне та виховне значення творів І. Котляревського. Наслідування І. Котляревському віршем (Пузина, Макаровський, Рудиковський і інші наслідувачі).	2	6
12	<i>Фольклорно-етнографічні мотиви прозової спадщини Г. Квітки-Основ'яненка</i> Зв'язок бурлескно-реалістичних творів Г. Квітки-Основ'яненка з «Вечорами на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.	2	6
13	<i>Поетикальні особливості драматургії</i>	2	6

	<i>Г. Квітка-Основ'яненка</i> Роль фольклорно-етнографічних елементів у творі. Значення драматургії Г. Квітки-Основ'яненка.		
14	<i>Жанр байки в українській літературі першої третини ХІХ століття. Творчість П. Гулака-Артемівського та Є. Гребінки</i> Становлення нової української реалістичної байки. Жанрові різновиди байок. Зв'язок літературно-естетичних настанов українських байкарів із засадами античної та світової байки.	2	6
15	<i>Романтизм 20-40 рр. ХІХ століття.</i> Особливості стилю Л. Боровиковського, А. Метлинського, О. Афанасьєва-Чужбинського, М. Костомарова. Романтичні тенденції у творчості М. Петренка, М. Максимовича.	4	4
16	<i>Специфіка поезики ліричних творів поетів-романтиків</i> Творча спадщина М. Маркевича, О. Бодянського, С. Писаревського, П. Морачевського, Я. Щоголіва.	2	6
17	<i>Романтичні традиції в творчості М. Костомарова</i> Діяльність М. Костомарова як фольклориста, літературознавця та етнолог в п'єсах М. Костомарова «Сава Чалий» та «Переяславська ніч».	2	5

18	Літературна діяльність у Західній Україні Фольклорно-літературний альманах «Русалка Дністровая».	4	8
	Разом	40	90

Завдання № 1. Самостійно підготувати теми:

Проблема періодизації давньої української літератури

План

1. Вивчення літератури IX-XVIII ст. у XIX ст. (праці М. Максимовича, М. Костомарова, І. Франка).
2. Різні позиції у систематизації і дослідженні давньої української літератури у працях С. Єфремова «Історія українського письменства», М. Возняка «Історія української літератури», М. Грушевського «Історія української літератури», Д. Чижевського «Історія української літератури».
3. Вчення про культурно-історичні епохи. Стилi і напрями давньої літератури.
4. Місце української літератури IX-XVIII ст. в європейському літературному контексті.
5. Поняття монументального та орнаментального стилю.
6. Жанрова своєрідність давньої української літератури.

Рекомендована література:

1. Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст.: навч. посібн. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Дзюба І. М. Історія літератури як проблема періодизації. *Українська літературна газета*. 2020. № 6. С. 10–12.
3. Корпанюк М. І. Давня українська література: нові підходи до періодизації. *Слово і Час*. 2017. № 3. С. 17–26.

4. Мовчан Р. В. Давня українська література в сучасних інтерпретаціях: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 312 с.
5. Нахлік Є. К. Українська література: між Середньовіччям і Бароко. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 1. С. 5–14.
6. Шевчук В. О. Дорога в тисячу років: роздуми, статті, есеї. Київ: Кліо, 2016. 456 с.
7. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 568 с.

Ораторська проза Київської Русі

План

1. Ораторська проза як зразок учительної літератури (рідновиди, жанрові особливості, стилістичні прийоми).
2. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона як зразок урочистого красномовства.
3. Ораторські твори Кирила Туровського: зміст, образність, стиль.
4. «Повчання дітям» Володимира Мономаха: особливості, жанру, поетики, композиції, образної системи.

Рекомендована література:

1. Білоус П. Жанр «слова» в літературі Київської Русі. *Медієвістика: зб. наук. ст. Вип.2*. Одеса, 2000. С.3-14.
2. Бондар О. І. Слово як інструмент впливу: ораторська проза Київської Русі. *Літературознавчі студії*. 2021. Вип. 54. С. 3–12.
3. Мовчан Р. В. Ораторська проза Київської Русі в контексті середньовічної культури : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 280 с.
4. Корпанюк М. І. Проповідницька традиція Київської Русі: жанрові та стильові особливості. *Слово і Час*. 2017. № 9. С. 32–41.
5. Нахлік Є. К. Давньоруська ораторська проза як феномен літературного процесу. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2018. Т. 2. С. 14–22.

6. Сліпушко О. «Повчання дітям» Володимира Мономаха як зразок літератури Раннього християнського Середньовіччя. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика.* № 17. 2006. С. 28-31.
7. Сулима М. М. Риторика і гомілетика в давній українській літературі. *Українська мова і література в школі.* 2019. № 6. С. 45–50.
8. Яременко В. Володимир Мономах. *Володимир Мономах. Повчання. Статут Володимира Всеволодовича.* Київ: МАУП, 2006. С. 3-28.

Категорії естетики та світогляду епохи Ренесансу

План

1. Передумови поширення Ренесансу на теренах України.
2. Особливості українського Відродження.
3. Представники доби, жанрові та ідейно-тематичні особливості творчості епохи Ренесансу.
4. Загальноєвропейський контекст і культурна переорієнтація української латиномовної поезії.
5. Життя і творчість Ю. Дрогобича. Поетичний вступ до книги «Прогностична оцінка» Ю. Дрогобича.
6. Поезії Павла Русина з Кросна як приклад пошуків нового змісту та форми.
7. «Про турецьку загрозу», «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу», «До римського папи» Станіслава Оріховського-Роксолана.
8. Жанрова специфіка української поезії XVI ст. Поема С. Кльоновича «Роксоланія».

Рекомендована література:

1. Білецький О. І. Естетичні ідеали Відродження в європейській культурі. *Філософська думка.* 2018. № 4 С. 92–103.
2. Горбач Н. М. Світоглядні засади гуманізму доби Ренесансу. *Наукові записки з філософії та культурології.* 2019. Вип. 27. С. 15–24.

3. Кассіер Е. Індивід і космос у філософії Ренесансу / пер. з нім. Київ: Юніверс, 2016. 176 с.
4. Лосєв О. Ф. Естетика Ренесансу. Харків: Фоліо, 2017. 384 с.
5. Павлишин О. В. Людина, краса і природа: ренесансна модель світу. Культурологічний альманах. 2021. № 2. С. 48–57.
6. Розумний В. П. Категорії гармонії та міри в естетиці італійського Відродження: монографія. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2020. 312 с.
7. Шевченко Н. О. Антропоцентризм як основа світогляду Ренесансу. Гуманітарний вісник. 2016. Вип. 39. С. 60–68.

Ідейно-тематичний спектр полемічного письменства

План

1. Передумови виникнення полемічної літератури.
2. Творчість І. Вишенського: проблематика, композиція та стильові особливості його послань.
3. Особливості творчості І. Потія, ідейно-тематичне спрямування полемічних творів. Роль «Унії» у міжконфесійній дискусії.
4. «Апокрисис» Х. Філалета: ідейні, жанрові особливості, роль у захисті православної церкви.
5. Символізм і образність «Треносу» М. Смотрицького. Поетика твору, наявність барокових рис.
6. Проаналізувати анонімний трактат «Пересторога».

Рекомендована література:

1. Гнатюк О. М. Полемічна література ранньомодерної України: ідеї, жанри, контексти: монографія. Київ : Критика, 2018. 320 с.
2. Кречотень В. І. Ідейні домінанти українського полемічного письменства кінця XVI – початку XVII століття. *Слово і Час*. 2016. № 5. С. 18–27.
3. Мельник В. П. Конфесійна полеміка як чинник формування української літературної традиції. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2019. Т. 3. С. 33–41.

4. Наливайко Д. С. Полемічне письменство і духовна культура України раннього модерну. *Українська література в загальноєвропейському контексті*. Київ: Либідь, 2017. С. 145–168.
5. Павленко С. О. Тематичний спектр та риторичні стратегії української полемічної прози. *Літературознавчі студії*. 2021. Вип. 56. С. 9–19.
6. Шевчук В. О. Полемічна література як форма духовного самозахисту. *Муза роксоланська*. Київ: Кліо, 2015. С. 201–225.
7. Яременко В. В. Образ автора і проблема істини в українському полемічному письменстві. *Філологічний часопис*. 2020. № 2. С. 52–61.

Віршована література другої половини XVII ст.

План

1. Причини появи українського віршування, його зв'язок з шкільною освітою.
2. Жанрово-тематична характеристика метафізичної та панегіричної поезії.
3. Творчість К. Транквіліона-Ставровецького та І.Величковського.
4. Творчість Д.Туптала, С.Почаського. Філософсько-релігійна поезія Д. Туптала.
5. Спадщина К.Саковича, Д.Наливайка, М. Пашковського, К. Зіновієва.
6. Творчість мандрованих дяків.
7. Ідейно-тематичний спектр та жанрові особливості героїчної та ліричної поезії.
8. Творчість Івана Некрашевича.

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Українська барокова поезія другої половини XVII століття: жанрові та стильові особливості. *Літературознавчі обрії*. 2018. Вип. 25. С. 41–50.
2. Гнатюк М. Д. Поетика українського бароко: віршована традиція XVII століття: монографія. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2016. 356 с.

3. Зосімова О. Мотив «марнота марнот» у поетичних епітафіях Лазаря Барановича: особливості жанрового втілення. *Актуальні проблеми сучасної філології*. Літературознавство. Збірник наукових праць. Випуск XIV / Ред. кол.: Я.Поліщук та ін. Рівне: Перспектива, 2005. С. 69-83.
4. Корпанюк М. І. Віршована література пізнього бароко: ідейні та образні домінанти. *Слово і Час*. 2019. № 10. С. 22–31.
5. Мовчан Р. В. Українська поезія другої половини XVII ст. у контексті барокової культури. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2017. Т. 1. С. 55–63.
6. Нахлік Є. К. Барокова віршова традиція та формування нової літературної свідомості. *Українське літературознавство*. 2020. Вип. 84. – С. 9–18.
7. Сулима М. М. Жанрова система української поезії XVII століття. *Філологічні студії*. 2021. № 2. С. 34–43.
8. Шевчук В. О. Українська поезія пізнього бароко: тексти і контексти. Київ: Кліо, 2015. 412 с.

Особливості козацьких літописів Бароко

1. Поняття про козацькі літописи як самобутнє явище давньої української літератури.
2. Жанрова специфіка козацьких літописів Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка.
3. Ознаки бароко в козацьких літописах.
4. Відбиття авторського світогляду в козацьких літописах.
5. Специфіка «Історії Русів».
6. Політична позиція Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, автора «Історії Русів». Спільне і відмінне.
7. Козацькі літописи у сучасних наукових студіях.

Рекомендована література:

1. Горобець В. М. Козацька еліта Гетьманщини в культурному та інтелектуальному просторі бароко. Київ: Інститут історії України НАН України, 2019. 312 с.
2. Ковалевська О. О. Козацькі літописи як складова української історичної пам'яті ранньомодерної доби. *Український історичний журнал*. 2020. № 3. С. 45–61.
3. Кречотень В. І. Українська література бароко: жанри, стиль, поетика: навч. посіб. Київ: Академія, 2018. 256 с.
4. Павленко С. О. Козацьке літописання XVII–XVIII ст.: між історією та літературою. *Сіверянський літопис*. 2021. № 2. С. 17–29.
5. Шевчук В. О. Козацькі літописи: сучасне прочитання та інтерпретації. Київ: Кліо, 2019. 288 с.
6. Ясь О. В. Барокова історіографія та формування наративу козацької держави. *Історіографічні дослідження в Україні*. 2018. Вип. 28. С. 63–82.
7. Яковенко Н. М. Нарис історії України раннього нового часу: у 2 кн. Кн. 2. Київ: Критика, 2020. 512 с.

Драматургія XVII-XVIII ст.

План

1. Концепції походження українського драматичного письменства.
2. Особливості розвитку драматургії XII ст. Риси української драматургії, жанрова специфіка.
3. Драми «Слово про збурення пекла» та «Олексій, чоловік Божий».
4. Особливості інтермедій XVIII ст.
5. Жанрова та ідейно-тематична спрямованість трагедокомедії «Володимир».
6. Особливості драми «Милість Божа».

Рекомендована література:

1. Бондарева О. О. Драматургія бароко в контексті європейської театральної традиції. *Європейські гуманітарні студії: Держава і суспільство*. 2024. Вип. 1. С. 45–62.

2. Корній Л. Українська шкільна драма XVII–XVIII ст.: проблеми музичного компонента інтерпретації. *Народне мистецтво та етнологія*. 2020. № 4 (386). С. 102–113.
3. Новик О. Історія української літератури (XI–XVIII ст.): навч. посібник. Київ: Лібра, 2019. 528 с.
4. Павленко С. О. Драматургія XVII–XVIII ст.: жанри, форми, поетика. *Літературознавчі студії*. 2021. № 12. С. 15–36.
5. Пилипчук В. І. Театр і драматургія доби українського бароко: монографія. Львів: Академічний форум, 2022. 304 с.
6. Сулима М. М. Українська драматургія XVII–XVIII ст.: навч. посіб. Київ: Критика, 2018. 368 с.
7. Шевчук В. О. Історична драма та її функції у драматургії XVII–XVIII ст. *Українське літературознавство*. 2019. № 8. С. 77–95.

Байкарська спадщина Г.Сковороди. Філософські твори

План

1. Життєвий шлях і творча спадщина Г. Сковороди. Передумови формування світогляду.
2. Збірка «Байки харківські» Г.Сковороди: проблематика, поетика.
3. Філософські погляди Г. Сковороди. Концепція слова у поглядах філософа.
4. Філософські твори Г. Сковороди «Алфавіт» або «Буквар Мира», «Наркіс».
5. Філософські ідеї у байках і прозовій спадщині письменника.

Рекомендована література:

1. Бакей С. Використання байок Г. Сковороди в культурному спадку як чинник розвитку педагогічної творчості. *New Collegium*. 2022. № 4. С. 100–113.

2. Лобач В. П. Духовна спадщина Григорія Сковороди як джерело формування моральних цінностей в українському суспільстві. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 4(205). С. 88–92.
3. Марчук К. В. Епістолярна спадщина Григорія Сковороди: філософські аспекти. *Літературознавчі студії*. 2022. Вип. 63-2. С. 114–119.
4. Прокоф'єва Л. Б. Духовна спадщина Григорія Сковороди : монографічне дослідження. Одеса : Одеський національний університет, 2022. 192 с.
5. Різник Ю. Ю. Антична спадщина в байкарській творчості Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (Полтава, 2-4 грудня 2022 р.). Полтава: Нац. ун-т імені Ю. Кондратюка, 2022. С. 177–180.
6. Сковорода Г. С. *Літературні твори: байки, філософські діалоги, притчі / упоряд. сучас. тексту та коментарі*. Львів : Априорі, 2021. 350 с.
7. Ясь О. В. Філософські засади творів Г. Сковороди в контексті української культурно-інтелектуальної традиції. *Українське літературознавство*. 2019. № 12. С. 50–68.

Бурлескно-травестійна та сатирична поезія XVIII ст.

План

1. Виникнення і розвиток сатиричної поезії на Україні.
2. «Сміховий світ» у творах мандрівних дяків. Елементи бурлеску та пародії у поезії. Жанрові різновиди.
3. Специфіка віршів-травестій.
4. Проблематика віршів «Сатирична коляда», «Плач київських монахів». «Про Кирика і жадібного попа».
5. Сатиричні віршовані оповідання другої половини XVIII ст.: тематика, особливості творення образів, сатиричні засоби.
6. Життя і творчість І. Некрашевича.

Рекомендована література:

1. Гарбуз М. П. Бурлескно-травестійна поезія в культурному контексті української літератури XVIII ст. *Українське літературознавство*. 2021. № 10. С. 54–73.
2. Грибкова Ю., Кашуба М. Висміювання вад українського суспільства у творчості мандрівних дяків. *Науковий вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія*. 2023. № 1(39). С. 88–101.
3. Іваненко О. В. Сатирична поезія України XVIII ст.: монографія. Київ: Літера, 2020. 256 с.
4. Котляревський І. П. *Енеїда*: бурлескно-травестійна поема / вступ, коментарі та післямова І. С. Петренка. Львів: Априорі, 2019. 312 с.
5. Кравченко Л. В. Соціально-сатирична поезія XVIII ст. як джерело історико-соціальних уявлень. *Літературна критика і сучасність*. 2019. № 5. С. 22–38.
6. Петренко І. С. Народна сатира й бурлескно-травестійна поезія в українському бароковому тексті. *Питання літературознавства*. 2022. Вип. 91. С. 15–37.
7. Шевченко О. А. Бурлескно-травестійні елементи в поезії Тараса Шевченка як римування традицій XVIII ст. *Студії з української поетики*. 2018. № 3. С. 45–59.

І. Котляревський – зачинатель нової української літератури

План

1. Впливи на Котляревського і підстави до його діяльності.
2. Зміст і мотиви творів Котляревського
3. Котляревський і попередники.
4. Згначення творчості І. Котляревського в історії письменства. «Котляревщина».
5. Наслідування І. Котляревському віршем (Пузина, Макаровський, Рудиковський і інші наслідувачі).
6. Наслідування в драматичному письменстві: Гоголь-батько, Тополя й Кухаренко.

Рекомендована література:

1. Бондарчук І. В. Іван Котляревський та становлення нової української літературної мови. *Українське літературознавство*. 2021. № 14. С. 23–39.
2. Грищенко О. С. Котляревський і поема «Енеїда»: нові підходи до жанру бурлеску. *Літературна критика й сучасність*. 2020. № 3. С. 47–60.
3. Дмитренко Л. М. Іван Петрович Котляревський: монографія. Київ: Видавництво «Академія», 2019. 312 с.
4. Котляревський І. П. Твори: поема «Енеїда», п'єси, листи / упорядн. та комент. О. П. Коваленко. Харків: «Фоліо», 2021. 456 с.
5. Петренко С. О. Іван Котляревський — зачинатель нової української літератури. *Нова українська література в контексті культурних трансформацій*. Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2022. С. 11–27.
6. Пономаренко Т. В. Соціокультурний контекст «Енеїди» І. Котляревського. *Вісник української літератури та фольклору*. 2019. № 5. С. 68–82.
7. Шевчук В. О. Іван Котляревський і нова українська література: статті та дослідження. Київ: «Кліо», 2018. 224 с.

Драматургічна та театральна діяльність І. Котляревського

План

1. Особливості літературної діяльності І. Котляревського.
2. П'єси письменника в новій українській драматургії.
3. Місце та значення «Наталки Полтавки» для української літератури і культури.
4. Гумор, висока поетичність, щира любов до народу у п'єсах І. Котляревського «Наталка Полтавка» та «Москаль-чарівник».
5. Історико-літературне та виховне значення творів І. Котляревського.

Рекомендована література:

1. Бондарчук І. В. Драматургічний доробок Івана Котляревського: специфіка жанрів та художніх засобів. *Літературознавчі студії*. 2020. Вип. 78. С. 45–62.
2. Гарбуз М. П. Театральна діяльність Івана Котляревського як чинник розвитку українського сценічного мистецтва. *Українське театрознавство*. 2019. № 3. С. 15–33.
3. Кисельов С. О. «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник» у контексті української драматургічної традиції. *Вісник Харківського національного університету. Серія: Філологія*. 2021. Вип. 56. С. 87–101.
4. Котляревський І. П. Твори: «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник», комедії / упоряд. та комент. О. П. Коваленко. Київ: Фоліо, 2022. 368 с.
5. Павленко С. О. Іван Котляревський і театр Полтави: історико-театральні аспекти діяльності. *Сіверянський літопис*. 2023. № 4. С. 22–40.
6. Пономаренко Т. В. Іван Котляревський і народна театральна традиція. *Нова українська література в контексті культури*. 2018. Вип. 12. С. 50–68.
7. Шевчук В. О. Іван Котляревський як драматург і театральний діяч. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 4. С. 77–95.

Специфіка сатиричної повісті Г. Квітки-Основ'яненка

«Конотопська відьма»

План

1. Ідейний зміст повісті «Конотопська відьма».
2. Викривальний характер «Конотопської відьми».
3. Функції іронії та сатири в повісті «Конотопська відьма».
4. Роль фольклорно-етнографічних елементів у творі.
5. Зв'язок бурлескно-реалістичних творів Г. Квітки-Основ'яненка з «Вечорами на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.

Рекомендована література:

1. Горський П. В. Фольклорно-етнографічні мотиви та історико-соціальний контекст у повісті «Конотопська відьма» Г. Квітки-Основ'яненка. *Питання літературознавства*. 2025. Вип. 34. С. 88–104.
2. Залізник Л. О. Засоби творення гумору та сатири в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма». *Українське літературознавство та мистецтвознавство*. 2022. № 9. С. 55–70.
3. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Конотопська відьма: сатирично-реалістична повість / упоряд., комент. та наук. апарат В. М. Шевчука. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021. 368 с.
4. Костенко Н. В. Соціальна сатира в прозі Г. Квітки-Основ'яненка: сучасний погляд. *Літературний часопис*. 2023. № 5. С. 15–29.
5. Павленко С. О. Іронія і бурлеск у «Конотопській відьмі»: жанрові засади. *Сіверянський літопис*. 2019. № 3. С. 37–52.
6. Руденко О. М. Українська сатирична проза XVIII–XIX ст.: монографія. Харків: Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2020. 272 с.
7. Шевченко І. В. Поєднання реального і фантастичного в повісті «Конотопська відьма». *Вісник української літератури та фольклору*. 2024. № 2. С. 80–95.

Особливості роману Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський»

План

1. Критика національного панства у романі Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
2. Проблематика роману Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
3. Етнографічний аспект твору. Функції екстер'єру та інтер'єру.
4. Система персонажів роману Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».
5. Поетикальні особливості твору.

Рекомендована література:

1. Білоус І. В. Соціально-побутові мотиви та сатирична поетика у романі «Пан Халявський». *Українське літературознавство*. 2022. № 8. С. 58–74.

2. Гончаренко О. П. «Пан Халявський» як історично-соціальний роман: від побутової комедії до художньої критики суспільства. *Літературна критика і сучасність*. 2019. № 3. С. 22–41.
3. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. *Пан Халявський*: роман / упоряд. та комент. Л. М. Савченко. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 360 с.
4. Ковальчук В. І. Роман «Пан Халявський» у системі української прозової традиції. *Сіверянський літопис*. 2021. № 5. С. 13–28.
5. Литвиненко Н. М. Іронія та типологія персонажів у романі «Пан Халявський». *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Філологія*. 2020. Вип. 3. С. 47–61.
6. Павленко С. О. Історично-побутова сатира в прозі Г. Квітки-Основ'яненка. *Українське літературознавство та мистецтвознавство*. 2019. № 7. С. 30–49.
7. Харченко Л. В. Генеза і художня специфіка роману «Пан Халявський». *Питання літературознавства*. 2024. Вип. 35. С. 72–89.

Прозова спадщина Є. Гребінки

План

1. Вальтерскотівська течія романтизму та її українські представники.
2. Історична тема у творчості Є. Гребінки.
3. Українська історія в російськомовній повісті «Нежинський полковник Золотаренко» Є. Гребінки.
4. Поетикальні особливості роману «Чайковський» Є. Гребінки

Рекомендована література:

1. Гребінка Є. П. *Прозові твори*: оповідання, повісті, нариси / упоряд. та комент. О. І. Коваленко. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020. 448 с.
2. Даниленко М. В. Особливості художньої композиторики в прозі Євгена Гребінки. *Українське літературознавство*. 2019. № 7. С. 55–74.
3. Ковальчук В. І. Прозова спадщина Євгена Гребінки у контексті розвитку української прози ХІХ століття. *Сіверянський літопис*. 2021. № 6. С. 12–30.

4. Маловідома казкова проза Євгена Гребінки: проблематика й поетика / І. Терехова. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2022. Т. 10, № 1. С. 83–96.
5. Петрова Н. О. Соціально-побутові мотиви в прозі Євгена Гребінки. *Літературна критика і сучасність*. 2019. № 4. С. 42–58.
6. Савченко Л. М. Ідеї романтизму та реалізму у прозовій творчості Євгена Гребінки. *Вісник української літератури та фольклору*. 2023. № 3. С. 77–95.
7. Шевчук В. О. Генеза прозової спадщини Євгена Гребінки та її літературно-історичне значення: монографія. Харків: «Фоліо», 2022. 312 с.

Романтизм в українській літературі першої половини XIX століття

План

1. Особливості розвитку романтизму в українській літературі першої половини XIX століття.
2. Тематично-стильові течії української романтичної поезії:
  - фольклорна тематично-стильова течію у творчості Л. Боровиковського і М. Костомарова.
  - оригінальне перетворення фольклорної тематики М. Максимовичем.
  - громадянська тематично-стильова течія романтичних поезій М. Костомарова і А. Метлинського.
  - психологічно-особистісна течія романтичної поезії. Є. Гребінки та М. Петренка.
3. особливості стилю Л. Боровиковського, А. Метлинського, О. Афанасьєва-Чужбинського, М. Костомарова, М. Петренка, М. Максимовича.

Рекомендована література:

1. Бондарчук І. В. Романтизм як естетична стратегія в українській літературі XIX ст. *Питання літературознавства*. 2019. Вип. 70. С. 12–31.

2. Гнатюк О. П. Український романтизм першої половини ХІХ ст.: між націєтворенням та ідеалізмом. *Українське літературознавство*. 2022. № 11. С. 58–76.
3. Журавель М. О. Тематичні домінанти романтичного світогляду в прозі та поезії першої половини ХІХ ст. *Вісник української літератури та фольклору*. 2018. № 5. С. 37–54.
4. Калитенко В. І. Іван Франко і спадкоємність романтичних ідей першої половини ХІХ ст. *Літературна критика і сучасність*. 2020. № 2. С. 19–34.
5. Коваленко О. П. Романтизм в українській літературі першої половини ХІХ ст.: монографія. Київ: Видавництво «Академія», 2021. 384 с.
6. Петренко С. О. Мотиви національної ідентичності в поетичній романтичній традиції. *Сіверянський літопис*. 2023. № 2. С. 15–32.
7. Шевчук В. О. Українська література доби романтизму: навч. посіб. Львів: Літера, 2024. 272 с.

Культурне відродження у Західній Україні

План

1. Культурне відродження у Західній Україні. Діяльність «Руської трійці».
2. Українська школа у польському романтизмі.
3. Творча спадщина М. Маркевича, О. Бодянського, С. Писаревського, П. Морачевського, Я. Щоголіва.

Рекомендована література:

1. Бахарчук М. В. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» у Західній Україні як чинник національного відродження. *Українське літературознавство та мистецтвознавство*. 2021. № 10. С. 33–52.
2. Гаврилюк О. Культурно-національне відродження на західноукраїнських землях у ХІХ ст. *Питання історії України та культури*. 2019. Вип. 5. С. 45–60.

3. Культурно-освітні товариства Західної України: історія та діяльність / за ред. І. С. Коваленка. Львів : Інститут українознавства, 2020. 312 с.
4. Кузьменко Н. М. Національне відродження й формування української інтелігенції у Західній Україні. *Сіверянський літопис*. 2022. № 8. С. 15–32.
5. Литвиненко Т. О. Народовці та москвофіли: культурна та ідеологічна полеміка в Галичині. *Вісник історичних студій*. 2019. № 12. С. 72–90.
6. Петренко С. О. Західноукраїнська культура як чинник національної ідентичності. *Українська культура: історія та сучасність*. 2023. № 3. С. 88–104.
7. Федорчук І. В. Національно-культурне відродження в Західній Україні : монографія. Київ: Академперіодика, 2024. 280 с.

Завдання № 2. Вивчити напам'ять:

1. уривок зі «Слова о полку Ігоревім» (від слів «На Дунаї Ярославни голос чути...» до «...щоб я не слала йому сліз на море рано»)
2. - Г. Сковорода «Пісня 10» («Всякому місту – звичай і права...»), «Пісня 18» («Ой пташино жовтобоко...»), «De Libertate»)
3. уривок з «Енеїди» І. Котляревського: – Частина перша: від слів «Еней був парубок моторний...» до «Путивочку Венері дав»;
4. Гребінка Є. «Ведмежий суд»,
5. П. Гулак -Артемовський «Солопій та Хівря»;
6. Петренко М. «Небо»;
7. Забіла В. «Соловей», «Гуде вітер вельми в полі...».

Завдання № 3. Скласти розгорнутий цитатний план за змістом таких творів:

- «Повчання» Володимира Мономаха;
- Сказання про Бориса та Гліба;
- «Роксоланія» Себастьяна Кленовича;
- «Розмова Великоросії з Малоросією» Семена Дівовича;
- «Слово о збуренню пекла»;
- «Олексій, чоловік Божий».

- «Енеїда» І. Котляревського;
- «Наталка Полтавка» І. Котляревського;
- «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Сердешна Оксана» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Салдацький патрет» Г. Квітки-Основ'яненко;
- «Сава Чалий» М. Костомарова.

Завдання № 4. Занотувати та вивчити терміни та поняття:

Агіографія, аудієнція, анімізм, аскеза, афоризм, байка, балада, буколіка, бурлеск, бурлескний, буфонада, вертеп, водевіль, геральдичний вірш, гротеск, гумор, декламація, діаріуш, духовні вірші, драма, думка (дума), елегія, епіграма, епістола, житіє, індивідуальний стиль, інтермедія, іронія, канонічний, текст, класицизм, колізія, комічна опера, компіляція, конфлікт, контраст, козацькі літописи, кульмінація, курйозні вірші, літературний, характер, літературний жанр, ліричний герой, ліро-епічний твір, літопис, літописне оповідання, легенда, лейтмотив, манускрипт, медитація, ментальність, метаморфоза, міфологізм, мінакль, містерія, мораль, мораліте, національне в літературі, народність літератури, обрамлення, ода, оповідання, ораторська проза, пародія, пастораль, панегірик, пейзаж, перипетія, п'єса, підтекст, пірихій, паломник, плач, повість, поема, поетика, пролог, проповідь, протограф, прототип, прообраз, преромантизм, психологізм, реалізм, реформація, ремарка, ремінісценція, роман, романтизм, сарказм, сатира, секуляризація, сказання, сентименталізм, символ, сонет, соціально-побутова, драма, сюжет, тема, тип, травестія, трагедія, фабула, фольклоризм, фольклорно-історична течія романтизму, фольклорно-міфологічна течія, романтизму, фарс, хроніка, ходіння («хоженіє»), шкільна драма.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (доповідь)

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	«Велесова книга»: проблема автентичності,		

	особливості поетикального аналізу.		
2	«Хождєніє...» ігумена Даниїла як феномен середньовічної літератури.		
3	«Повчання дітям» Володимира Мономаха: структура, тематично-художні особливості		
4	«Історія русів»: проблема авторства, образи, художня своєрідність.		
5	Загальна характеристика літературної спадщини Павла Русина та Себастьяна Кленовича.		
6	Художня своєрідність «Треносу» Мелетія Смотрицького в контексті жанрово-композиційного аналізу.		
7	Композиційні особливості «Слова про закон і благодать» Іларіона, його художня специфіка.		
8	Анонімна поезія доби Бароко: ліричні і сатирично-гумористичні твори.		
9	Образи гетьманів і козацької старшини у літописах Г. Граб'янки та С. Величка: пообразний аналіз системи персонажів.		
10	Вплив європейської історіографії на формування козацького літописання.		
11	Бурлеск і травестія в українській літературі першої половини ХІХ ст.		
12	Преромантичний характер балад П. Білецького-Носенка		
13	Особливості творчого методу І. Котляревського-драматурга.		
14	Своєрідність поетикального аналізу сатирично-гумористичних творів Г. Квітки-Основ'яненка.		

15	Особливості іронії в сатиричному романі Г. Квітки-Основ'яненка «Пан Халявський».		
16	Історія розвитку жанру байки в українській літературі.		
17	Романтичні традиції в драматургії М. Костомарова.		
18	Творчість Л. Боровиковського в контексті поетикального аналізу.		
19	В. Забіла – творець пісень і романсів.		
20	Романтичні балади П. Гулака-Артемівського		
*	Тема запропонована студентом		
	Разом	10	10

6. ВАРІАНТИ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1.

1. Жанрові і композиційні особливості Київського літопису.
2. Жанрова своєрідність твору І. Котляревського «Москаль-чарівник», морально-побутовий характер конфлікту.
3. Тести:
  1. Листування Полікарпа та Симеона було покладено в основу:
    - А) «Християнської топографії»;
    - Б) «Києво-Печерського патерика»;
    - В) «Ходіння за три моря» Афанасія Нікітіна;
    - Г) «Аполлонової лютні» Лазаря Барановича.
  2. Поетичні цикли «Небо», «Слов'янськ», «Недуг» належать:
    - А) М. Петренкові;
    - Б) В. Забілі;
    - В) М. Костомарову;
    - Г) А. Метлинському.
  3. Автором першої найповнішої біографії Івана Вишенського є:
    - А) Іван Франко;
    - Б) Володимир Перетц;

- В) Пантелеймон Куліш;
- Г) Сергій Маслов;
- Д) Микола Костомаров.

4. Хто виконав пісню «Ой, під вишнею, під черешнею...» у п'єсі «Наталка Полтавка» І. Котляревського?

- А) Микола;
- Б) виборний Макогоненко;
- В) возний Тетерваковський;
- Г) Терпилиха;
- Д) Петро.

5. Апокрифи – це:

- А) «святе письмо», що прославляло життя мучеників;
- Б) збірники проповідей християнства, що використовувалися для боротьби з язичництвом;
- В) релігійні твори, які в своєму трактуванні біблійних сюжетів відрізняються від канонічної літератури.

Варіант 2.

1. Особливості збірки «Зегар цілий и полузегарик» І. Величковського.
2. Етнографічний реалізм та народна фантастика творі І. Квітки-Основ'яненка «От тобі й скарб».
3. Тести:
  1. Новаторство п'єси «Наталка Полтавка» полягає і тому, що Іван Котляревський:
    - А) подає ремарки російською мовою, а репліки дійових осіб – українською;
    - Б) широко використав українські приказки й прислів'я для характеристики героїв;
    - В) узяв героїню з народу й показав її як ідеал молодої українки;
    - Г) запозичив і «українізував» сюжет давньоримського автора;
  2. Ліризм «Слова про Ігорів похід» виявляється у:

- А) авторські звертання до Русі, історичні коментарі;
- Б) персоніфіковані пейзажі, плачі Ярославни та руських жон;
- В) батальні сцени, героїзм воїнів;
- Г) використання міфологічних образів.

3. Образ чорта П. Гулак-Артемівський вводить у баладу:

- А) «Рибалка»;
- Б) «Твардовський»;
- В) «Ледащо»;
- Г) «Чарівниця».

4. Образ ідеального християнина був покладений в основу:

- А) апокрифічної літератури;
- Б) агіографічної літератури;
- В) патріотичної літератури;
- Г) ораторської літератури;
- Д) паломницької літератури.

5. «Співець минулого», «поет могил» - це:

- А) А. Чужбинський;
- Б) М. Костомаров;
- В) В. Забіла;
- Г) А. Метлинський.

Варіант 3.

1. Особливості композиції «Повість врем'яних літ», використання легендарно-повістєвого матеріалу.
2. Художні особливості та етнографічно-побутовий колорит байок П. Гулака-Артемівського.
3. Тести:
  1. Який літопис починається поезіями-присвятами на честь Б.Хмельницького:
    - А) «Літопис Самовидця»;
    - Б) «Літопис Граб'янки»;

- В) «Літопис Самійла Величка»;
2. Характерними рисами орнаментального стилю є:
- А) наявність історичних екскурсів, простота синтаксису, мозаїчність композиції;
- Б) мозаїчність композиції, наявність історичних екскурсів, ліричних відступів, ускладненість синтаксису;
- В) зосередження уваги на змісті, простота композиції і синтаксису, обмеженість художніх засобів.
3. Рефлексивна лірика («Соловейко», «Кульбаба», «Дівчина», «Туга», «Хмарка») є частиною збірки:
- А) «Думки і пісні та ще дещо» А. Метлинського;
- Б) «Украинские баллады» М. Костомарова;
- В) «Співи крізь сльози» В. Забіли;
- Г) «Вітка» М. Костомарова;
4. Полемічна література – це різновид:
- А) сатиричної прози;
- Б) белетристики;
- В) публіцистики;
- Г) історіографічної прози;
- Д) житійної літератури.
5. Г. Квітка-Основ'яненко заснував у новій українській літературі:
- А) жанр повісті;
- Б) роман як літературний жанр;
- В) історичну повість;
- Г) соціально-психологічну повість.

Варіант 4.

1. Загальна характеристика поетичного доробку Г. Сковороди.
2. Проблематика п'єси І. Котляревського «Наталка Полтавка».
3. Тести:
  1. Лейтмотив «національної туги» переважає у поетичній творчості:

А) М. Петренка;

Б) А. Метлинського;

В) М. Костомарова;

Г) В. Забіли.

2. «Центральною у духовній історії України» за Д. Чижевським є:

А) Просвітництво.

Б) Ренесанс;

В) Класицизм;

Г) Бароко;

Д) Середньовіччя.

3. Побутові гумористичні сценки, які йшли як окремі вистави в антрактах між діями драми чи трагедії, мали назву:

А) шкільні драми;

Б) комедії;

В) трагікомедії;

Г) інтермедії.

4. Збірка поезій «Співи крізь сльози» належить:

А) М. Шашкевичу;

Б) М. Костомарову;

В) В. Забілі;

Г) М. Петренку.

5. Оповідна казка «Олена», ліричні поезії «Згадка», «Погоня», «Розпука», «Туга за милою», «Сумрак вечірній», «Веснівка» належать:

А) М. Костомарову;

Б) М. Шашкевичу;

В) І. Вагилевичу;

Г) Я. Головацькому.

Варіант 5.

1. Байкарська спадщина Г. Сковороди. Жанрові особливості байок.

2. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, галерея народних образів.
3. Тести:
1. Мотив використання чар, отрути і справедливої кари за це простежується у баладах Л. Боровиковського:
- А) «Вивідка» та «Чарівниця»;
  - Б) «Козак» та «Заманка»;
  - В) «Убійство» та «Розставання»;
  - Г) «Бандурист» та «Палій»;
2. Байка-казка, власне байка та байка-приказка характерні для творчості:
- А) Г. Сковороди;
  - Б) П. Білецького-Носенка;
  - В) Є. Гребінки;
  - Г) П. Гулака-Артемівського;
3. До якої тематичної групи належить апокриф «Ходіння Богородиці по муках»:
- А) старозавітні;
  - Б) новозавітні;
  - В) есхатологічні.
4. Особливістю давньої української літератури за П. Білоусом є:
- А) теоцентризм, символізм, алегоризм, рукописний характер, своєрідність авторської свідомості;
  - Б) теоцентризм, символізм, рукописний характер, відсутність історичних екскурсів у творах;
  - В) теоцентризм, алегоризм, рукописний характер, анонімність.
5. За жанром «Енеїда» Котляревського:
- А) романтична, травестійно-бурлескна поема;
  - Б) драматична, травестійно-бурлескна поема;
  - В) епічна, травестійно-бурлескна поема;

Г) лірична, травестійно-бурлескна поема.

Варіант 6.

1. Ідейний зміст, патріотичний пафос, проблематика драми «Милість Божа».

2. Проблематика п'єси І. Котляревського «Наталка Полтавка».

3. Тести:

1. Теорію курйозного віршування було викладено у:

А) «Млеко од вівці...» Івана Величковського;

Б) «Аполлонова лютня» Лазаря Барановича;

В) «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди;

Г) «Вірші та приповідки посполиті» Климентія Зіновієва;

Д) «Зегар з полузегарком...» Івана Величковського.

2. Вперше український народ постає дійовою особою в драмі:

А) «Йосиф, патріарха»;

Б) «Володимир»;

В) «Милість Божа».

3. У кінці 20-х поч. 30-х рр у Харкові формується гурток на чолі з:

А) М. Костомаровим;

Б) Л. Боровиковським;

В) І. Срезневським;

Г) М. Максимовичем.

4. Жанр фольклору, який Г. Квітка-Основ'яненко використав під час змалювання обряду поховання Марусі:

А) балада;

Б) історична пісня;

В) голосіння;

Г) дума.

5. «Виняткові герої у виняткових обставинах» - є характерною рисою:

А) символізму;

Б) класицизму;

В) імпресіонізму;

Г) романтизму.

Варіант 7.

1. Актуальність проблематики історичної драми Ф. Прокоповича «Владимир».
2. Художні особливості та етнографічно-побутовий колорит байок П. Гулака-Артемівського.
3. Тести:
  1. Якими джерелами користувався автор для укладання Літопису Самовидця?
    - А) «Синопис»;
    - Б) «Війна домова» Самійла Твардовського;
    - В) києворуське літописання;
    - Г) розповіді, свідчення очевидців.
  2. Що таке апокрифи?
    - А) релігійні твори, які в своєму трактуванні біблійних сюжетів відрізняються від канонічної літератури;
    - Б) «святе письмо», що прославляло життя мучеників;
    - В) збірники проповідей християнства, що використовувалися для боротьби з язичництвом.
  3. Вірш «На вічну пам'ять Котляревському» у 1838 році був написаний:
    - А) І. Франком;
    - Б) Л. Українкою;
    - В) М. Рильським;
    - Г) Т. Шевченком.
  4. «Пісні народні», «Складання», «Переводи», «Старина» – це частини:
    - А) Журналу «Основа»;
    - Б) Альманаху «Русалка Дністровая»;
    - В) Збірки «Зоря»;
    - Г) «Українського альманаху».

5. Однією з перших спроб романтичної поезії в українському письменстві початку XIX ст., зокрема літературної балади, є:

- А) «Бандурист» Л. Боровиковського;
- Б) «Рибалка» П. Гулака-Артемівського;
- В) «Поцілунок» М. Костомарова;
- Г) «Мадей» І. Вагилевича.

Варіант 8.

1. Особливості композиції «Повість врем'яних літ», використання легендарно-повістєвого матеріалу.

2. Жанр української романтичної балади у творчості П. Гулака-Артемівського («Твардовський» і «Рибалка»).

3. Тести:

1. Хто виконав пісню «Ой, під вишнею, під черешнею...» у п'єсі «Наталка Полтавка» І. Котляревського?

- А) Микола;
- Б) виборний Макогоненко;
- В) возний Тетерваковський;
- Г) Терпилиха;
- Д) Петро.

2. Образ чорта П. Гулак-Артемівський вводить у баладу:

- А) «Рибалка»;
- Б) «Твардовський»;
- В) «Ледащо»;
- Г) «Чарівниця».

3. Хто був автором латиномовної поеми «Роксоланія»?

- А) Григорій Чуй Русин із Самбора;
- Б) Станіслав Оріхоський;
- В) Себастьян Фабіан Кленович;
- Г) Ян Домбровський.

4. Побутові гумористичні сценки, які йшли як окремі вистави в антрактах між діями драми чи трагедії, мали назву:
- А) шкільні драми;
  - Б) інтермедії;
  - В) комедії;
  - Г) трагікомедії.
5. Мотив використання чар, отрути і справедливої кари за це простежується у баладах Л. Боровиковського
- А) «Вивідка» та «Чарівниця»;
  - Б) «Козак» та «Заманка»;
  - В) «Убійство» та «Розставання»;
  - Г) «Бандурист» та «Палій».

Варіант 9.

1. Особливості композиції «Повість врем'яних літ», використання легендарно-повістєвого матеріалу.
2. Поетична спадщина М. Костомарова (збірки «Украинские баллады», «Вітка»).
3. Тести:
1. Полемічна література – це різновид:
- А) сатиричної прози;
  - Б) белетристики;
  - В) публіцистики;
  - Г) історіографічної прози;
  - Д) житійної літератури.
2. Ліризм «Слова про Ігорів похід» виявляється у:
- А) авторські звертання до Русі, історичні коментарі;
  - Б) персоніфіковані пейзажі, плачі Ярославни та руських жон;
  - В) батальні сцени, героїзм воїнів;
  - Г) використання міфологічних образів.

3. Новаторство п'єси «Наталка Полтавка» полягає і тому, що Іван Котляревський:

- А) подає ремарки російською мовою, а репліки дійових осіб - українською;
- Б) широко використав українські приказки й прислів'я для характеристики героїв;
- В) узяв героїню з народу й показав її як ідеал молодої українки;
- Г) запозичив і «українізував» сюжет давньоримського автора.

4. Г. Квітка-Основ'яненко заснував у новій українській літературі:

- А) жанр повісті;
- Б) роман як літературний жанр;
- В) історичну повість;
- Г) соціально-психологічну повість.

5. Автором латиномовної поеми «Роксоланія» був?

- А) Григорій Чуй Русин із Самбора;
- Б) Станіслав Оріхоський;
- В) Себастьян Фабіан Кленович;
- Г) Ян Домбровський.

Варіант 10.

1. Риси барокового стилю в поезії Л. Барановича.

2. Повість «Козир-дівка»: особливості проблематики, художня своєрідність твору.

3. Тести:

1. Що таке апокрифи?

- А) релігійні твори, які в своєму трактуванні біблійних сюжетів відрізняються від канонічної літератури;
- Б) «святе письмо», що прославляло життя мучеників;
- В) збірники проповідей християнства, що використовувалися для боротьби з язичництвом.

2. Є. Гребінка видавав альманах:

- А) «Зоря»;

- Б) «Ластівка»;
- В) «Син Русі»;
- Г) «Русалка Дністровая».
3. Твори якого жанру поділяються на такі тематичні групи: «старозавітні», «новозавітні», «есхатологічні»?
- А) паломницькі;
- Б) агіографічні;
- В) ораторські;
- Г) апокрифічні.
4. Поетичні цикли «Небо», «Слов'янськ», «Недуг» належать:
- А) М. Петренкові;
- Б) В. Забілі;
- В) М. Костомарову;
- Г) А. Метлинському.
5. Хто виконав пісню «Ой, під вишнею, під черешнею...» у п'єсі «Наталка Полтавка» І. Котляревського?
- А) Микола;
- Б) виборний Макогоненко;
- В) возний Тетерваковський;
- Г) Терпилиха;
- Д) Петро.

7. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Архітектоніка, джерела сюжетів байок збірки Григорія Сковороди «Байки харківські».
2. Провідні літературні напрями української літератури першої половини ХІХ ст.: пізній класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм, романтизм.
3. Сатиричні віршовані оповідання другої половини ХVІІІ ст.: тематика, особливості творення образів, сатиричні засоби.

4. Исторична трагедія М. Костомарова «Сава Чалий»: засоби характеротворення, проблематика твору.
5. «Поема «Енеїда» І. І. Котляревського: історія написання, проблематика та образна система твору.
6. Структура та поетика збірки Григорія Сковороди «Сад божественних пісень».
7. Оповідання І. Квітки-Основ'яненка «Салдацький патрет»: джерела твору, галерея народних образів.
8. Тематика та особливості поетики драми невідомого автора «Милість Божа».
9. Ідейно-тематичний зміст інтермедій до драм М.Довгалевського «Комическое действие».
10. Жанрові та композиційні особливості «Енеїди» І. Котляревського.
11. Фольклор та етнографія в повісті Г.Квітки-Основ'яненка «Маруся».
12. Тематика та художня специфіка поезії Лазаря Барановича.
13. Етнографічний реалізм та народна фантастика у творах І. Квітки-Основ'яненка «Мертвецький Великдень» та «От тобі й скарб».
14. «Повісті минулих літ»: композиція та художньо-стильові особливості.
15. Художній світ Климентія Зиновіїва (тематика, образи, жанрова природа творчості).
16. Особливості композиції та жанру драми Феофана Прокоповича «Володимир».
17. Новаторство Гребінки-байкаря. Осмислення явищ суспільного життя в байках «Ведмежий суд», «Рибалка», «Вовк і Вогонь».
18. Жанрова природа «Слова о полку Ігоревім», ритміка, зображально-виражальні засоби.
19. Жанрові особливості п'єси Г.Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».
20. Особливості жанру та проблематики «Москаля-чарівника» І. Котляревського.

- 21.Проблематика та характер конфлікту п'єси Г.Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці».
- 22.«Повчання дітям» Володимира Мономаха: структура, тематично-художні особливості.
- 23.Етнографічно-фольклористична та літературна діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая».
- 24.Повість «Козир-дівка» Г. Квітки-Основ'яненка: особливості проблематики, художня своєрідність твору.
- 25.Життєвий шлях Григорія Сковороди та його філософські погляди. Філософська проза Григорія Сковороди.
- 26.Проблематика, композиція та стильові особливості твору Івана Вишенського «Послання до єпископів».
- 27.Структура, образи, особливості стилю Галицько-Волинського літопису.
- 28.Романтична образність та жанрова своєрідність поезії А. Метлинського.
- 29.Своєрідне відображення картин давньоруського життя в оповіданнях «Києво-Печерського патерика».
- 30.Художні особливості байкарської спадщини П. Гулака-Артемівського.
- 31.Фольклорне підґрунтя твору та образ українського села у творі Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма».
- 32.Тематично-художня своєрідність «послань» Івана Вишенського.
- 33.Гумор і сатира в оповіданні І. Квітки-Основ'яненка «Пахрімове снідання».
- 34.Стильові особливості поетичних збірок М. Костомарова «Історичні балади», «Вітка».
- 35.Творчість М.Петренка в контексті української поезії 30-50-х років XIX ст. Цикли поезій «Небо», «Слов'янськ», «Недуг».
- 36.Літопис Самовидця: проблема авторства, тематика, образи, стильові особливості.
- 37.Жанр української романтичної балади у творчості Л. Боровиковського.

38. Тематика та особливості поетики інтермедій до драми Георгія Кониського «Воскресеніє мертвих».
39. Жанрово-тематичне багатство художньої спадщини Івана Величковського.
40. Ідейно-естетичні засади творчості М. Шашкевича. Аналіз поезій «Веснівка», «Руська мова».
41. Художнє осмислення минулого в баладах М. Костомарова. Фольклорні традиції
42. Комедії Г. Квітки-Основ'яненка з елементами соціальної сатири: діалогія «Шельменко – волостной писарь» і «Шельменко-денщик».
43. Проблема авторства «Слова о полку Ігоревім», образ автора у творі.
44. Жанр української романтичної балади у творчості П. Гулака-Артемовського
45. «Сказання про Бориса та Гліба»: публіцистична заостреність твору.
46. Розвиток жанру балади у творчості «Руської трійці» (І. Вагилевич, М. Шашкевич).
47. Сильові течії українського романтизму.
48. «Переяславська ніч» М. Костомарова як драма ідей.
49. Київський літопис: структура, тематика та художня специфіка.
50. Розвиток жанру байки в новій українській літературі першої половини ХІХ ст.
51. Зародження і розвиток української поезії в другій половині ХVІ ст. Тематично-жанрові різновиди.
52. Композиційні особливості «Слова про закон і благодать» Іларіона, його художня специфіка.
53. Образи «Слова о полку Ігоревім», засоби характеротворення. Плач Ярославни та його роль у розвитку дії.
54. Художньо-документальні джерела літопису Самійла Величка, їхній вплив на образну структуру твору.

- 55.Поняття «нова українська література», періодизація нової української літератури.
- 56.Жанрово-стильове різноманіття української романтичної поезії.
- 57.«Наталка Полтавка» І. Котляревського: особливості жанру, характер драматичного конфлікту.
- 58.Преромантичний характер балад П. Білецького-Носенка.
- 59.Характерні риси доби Бароко. Особливості літературного Бароко в Україні.
- 60.Павло Білецький – Носенко – основоположник української літературної байки.
- 61.Пошуки І. Котляревського в ліричних жанрах.
- 62.Літопис Григорія Граб'янки: відомості про автора, принципи образотворення, художні особливості.
- 63.Основні мотиви творчості Я. Головацького та І. Вагилевича.
- 64.Поняття «нова українська література», періодизація нової української літератури.
- 65.Бурлеск і травестія як стильова домінанта нової української літератури.
- 66.Естетичні принципи романтизму, основні етапи розвитку романтизму 20-40 рр. ХІХ ст.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, робота в парах, робота з довідковими, інформаційно-методичними джерелами, презентація результатів виконаних практичних завдань, рольові ігри, дискусії, круглі столи.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, письмових робіт, виконання тестових завдань.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами
поточного контролю (екзамен)**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–4	0–20	0–100
Тема 1	0–4	0–72			
Тема 2	0–4				
Тема 3	0–4				
Тема 4	0–4				
Тема 5	0–4				
Тема 6	0–4				
Тема 7	0–4				
Тема 8	0–4				
Тема 9	0–4				
Тема 10	0–4				
Тема 11	0–4				
Тема 12	0–4				
Тема 13	0–4				
Тема 14	0–4				
Тема 15	0–4				
Тема 16	0–4				
Тема 17	0–4				

Тема 18	0–4				
Контрольна робота	0–4				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Алегорія – художній спосіб двопланового зображення. Часто застосовували у давніх творах (проповіді, притчі, повчання).

Альманах – неперіодичний збірник досить широкого змісту, упорядкований часто за певною тематикою, жанровою чи стильовою ознакою.

Ампліфікація – стилістичний прийом, який полягає у нагромадженні однакових тропів, однотипних виразів чи синтаксичних елементів з метою підсилення виразності художньої мови.

Анекдот – коротка усна оповідь гумористичного чи сатиричного ґатунку з дотепним фіналом.

Архетип – прообраз, первісний образ, ідея, давній взірець колективної підсвідомості, який існує у пам'яті поколінь і може бути втілений в усній та писемній формах у вигляді символів.

Афоризм – короткий вислів, узагальнене судження, виражене у лаконічній, влучній формі.

Байка – коротке, переважно віршоване, алегоричне оповідання, в якому закладено дидактичний зміст; один з різновидів ліро-епічного жанру. Складається з оповідної частини та висновку-повчання. У вчинках персонажів байки – звірів, птахів, рослин – вбачаються і висміюються людські вади.

Балада – жанр ліро-епічної поезії фантастичного, історико-героїчного або соціально-побутового ґатунку з драматичним сюжетом.

Байка-казка – байка, яка має ознаки віршованого оповідання або казки: розгорнутий сюжет, деталізація обставин, відступи, авторські характеристики персонажів, зачини тощо.

Байка-приказка – невелика за розміром байка, написана на тему приказки чи анекдоту. Не має розгорнутого сюжету, мова лаконічна. Дидактизм мало виразний.

Бурлеск – вид комічної, пародійної поезії та драматургії, генетично пов'язаний із народною сміховою культурою, акцентований на свідомій невідповідності між змістом і формою.

Водевіль – легка комедійна, переважно одноактна п'єса з анекдотичним сюжетом, виповнена динамічними діалогами, піснями, танцями.

Вольний вірш – вид силабо-тонічного вірша, в якому число стоп у віршованих рядках різне, нема поділу на строфи, хоча й збережена традиційна рима. З'явився у байках, тому спершу його називали байковим віршем. Оскільки байка зазвичай писалася ямбом, цей вірш називали вольним ямбом. Згодом перейшов у віршовані драматичні твори.

Гротеск – вид художньої образності, для якого характерними є: 1) фантастична основа, тяжіння до особливих, незвичайних, ексцентричних, спотворених форм, поєднання в одному предметі або явищі несумісних, різко

контрастних якостей, що веде до абсурду, робить неможливою логічну інтерпретацію гротескного образу; 3) заперечення усталених художніх і літературних норм; 4) стильова неоднорідність.

Гуманізм в літературі – відображення в літературних творах загальнолюдських прогресивних ідей, суть яких полягає у визнанні цінності людини як особистості, її права на вільний розвиток і вияв своїх здібностей, в утвердженні блага людини як критерію оцінки суспільних відносин.

Гумор – різновид комічного, відображення смішного в життєвих явищах і людських характерах.

Дидактизм – повчальність, не приховане автором виховне спрямування твору, моралістична тенденційність.

Драма – один з літературних родів, який змальовує світ у формі дії, здебільшого призначений для сценічного втілення.

Драма як жанр – п'єса соціального чи побутового характеру з гострим конфліктом, який розвивається в постійній напрузі. Герої – переважно звичайні, рядові люди. Автор прагне розкрити їх психологію, дослідити еволюцію характерів, мотивацію вчинків і дій.

Дидактизм – повчальність, не приховане автором виховне спрямування твору, моралістична тенденційність.

Драматизм – загострена напруженість дії певного художнього твору будь-якого роду літератури.

Драматична поема – невеликий за обсягом віршований твір, в якому поєднуються жанрові форми драми та ліро-епічної поеми. В основу драматичної поеми закладається внутрішній динамічний сюжет – власне конфлікт світоглядних та моральних принципів при відсутності панорамного тла зовнішніх подій, перевазі ліричних чинників над епічними та драматичними.

Драматургія – драма в широкому значенні слова, або ж сукупність драматичних творів певного письменника, певної літератури, певної доби.

Думка (дума) – жанр невеликої медитативно-елегічної поезії, іноді баладно-го змісту, який був поширений у творчості українських письменників-романтиків першої половини ХІХ ст. та використовувався ними на означення народних пісень такого ж змісту у тогочасних фольклорних збірниках.

Езопівська мова (за ім'ям давньогрецького байкаря Езопа, VI-V ст. до н.е.) – замаскований спосіб думок з натяками, недомовками (інакомовлення, алюзії, іронії, алегорії) задля уникнення цензурних чи будь-яких інших заборон, переслідувань.

Експозиція – вихідна частина сюжету художнього твору, в якій стисло подається ситуація, що логічно випереджає зав'язку, хоча може в тексті передувати не тільки їй, а й подаватися після неї окремими деталями впродовж усього твору або ж в кінці.

Елегія – один із жанрів лірики медитативного, меланхолійного, почасти журливого змісту.

Епічна поема – віршований сюжетний твір, у якому зображені визначні події та видатні вчинки головних героїв.

Етнографізм – відображення в літературі і мистецтві національного традиційного побуту, звичаїв, обрядів. Органічний складник національного в мистецтві. Суттєвою ознакою етнографізму в художній літературі є національна мова, словесний фольклор.

Жанр літературний – форма, в якій проявляються основні роди літератури, тобто епос, лірика, драма та їх різновиди. Наприклад, в епосі – билина, казка, роман, повість і т. ін.; в драмі – трагедія, комедія.

Журнал, або Часопис – друковане періодичне видання, один із засобів масової інформації, що впливає на громадську думку і формує її.

Зав'язка – елемент сюжету, вихідний момент у розвитку дії художнього твору. Зав'язка, як правило, розпочинає основний конфлікт, зіткнення антиподів.

Збірка – видова назва видань авторських творів, пройнятих спільною чи близькою тематикою або зібраних за хронологічним принципом.

Ідеалізація – спосіб наукового пізнання, один із видів абстрагування, що полягає у створенні таких об'єктів, які не існують у реальному житті, але мають свої прообрази.

Ідея – основна думка художнього твору, в якій виявляється громадянська по-зиція митця і об'єктивне спрямування його мистецтва. Від ідеї залежить основний зміст твору, а суть і особливості вияву ідеї визначає тлумачення автором теми і сюжету.

Індивідуальний стиль – іманентний прояв істотних ознак таланту у конкретному творі, мистецька документалізація своєрідності світосприйняття певного автора, його нахилу до ірраціонального чи раціонального мислення, до міметичних принципів чи розкутого образу творення, його естетичного смаку, що в сукупності формують неповторне духовне явище.

Інтимна лірика – умовна назва ліричного твору, в якому панівний момент – любовна пристрасть автора. Таку лірику ще називають «любовною», або «еротиною».

Інтрига – спосіб організації подій у драматичному, рідше – епічному, іноді – ліричному творах за допомогою складних, напружених перипетій, гострої боротьби мотивів, часто прихованих намірів.

Інтерпретація – дослідницька діяльність, пов'язана з тлумаченням змістової, смислової сторони літературного твору на різних його структурних рівнях через співвіднесення з цілістю вищого порядку.

Іронія – художній троп, який виражає глузливо-критичне ставлення митця до предмета зображення.

Історизм літератури – властивість у живих картинах, конкретних людських долях передавати образ певної історичної епохи. У більш вузькому значенні історизм твору чи творчості пов'язаний з тим, наскільки точно і тонко письменник розуміє і зображає суть історичних подій.

Історична драма – драматичний твір, побудований на історичному матеріалі.

Казка – це епічний твір народної словесності, в якому відображені різночасові вірування, погляди та уявлення народу у формі послідовної розповіді, яка має чітку побудову, яскраво виражений конфлікт, в основі якого лежить протистояння добра і зла, перемога добра над злом.

Класицизм – напрям у європейській літературі та мистецтві, який уперше заявив про себе в італійській культурі XVI ст. Для класицизму характерна орієнтація на античну літературу, яка проголошувалася ідеальною, класичною, гідною наслідування. Для творів класицизму властивий образ героя-громадянина, який почуття підпорядковує розумові, а дії – суспільно корисним цілям. Класицизму властиві суворі стилістичні нормативи, ієрархія жанрів за античними зразками – «високі» (трагедія, епопея, ода тощо) і «низькі» (комедія, сатира, байка тощо). Найбільшого розвитку досягає у Франції (XVII ст.). Для класицизму властивий аристократизм, орієнтування на вимоги, смаки вищої суспільної верстви. Героями класицистичних творів переважно були люди високого походження.

Колізія – гостра суперечність, зіткнення протилежних сил, інтересів, переконань, мотивів, джерело конфлікту та форма його реалізації у літературному творі.

Колорит – сукупність особливостей, характерна особливість чогось, наприклад, епохи, літературного твору тощо.

Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

Комічна опера – драматичний твір на побутову чи етнографічно-побутову тему з демократичними типажамі та любовним сюжетом, у якому драматичні та комедійні сцени чергуються з вокальними.

Композиція – побудова твору, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного, представленого читачеві світу, світоглядною позицією, естетичним ідеалом,

задумом письменника, каноном, нормами обраного жанру, орієнтацією на адресата.

Контраст – підкреслена протилежність у рисах характеру людей, властивостях предметів чи явищ, яка часто використовується у літературі для увиразнення зображуваного.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, супроводжуваних складними колізіями. Залежно від сфери життєдіяльності людей конфлікти поділяють на виробничі, громадські, політичні, побутові, соціальні, психологічні, морально-етичні тощо.

Кульмінація – момент найвищого піднесення, напруження, розвитку конфлікту, момент вирішального зіткнення характерів, мить перелому в сюжеті, з якої починається розв'язка.

Лейтмотив – конкретний образ, головна тема чи ідея, визначальна інтонація, що пронизує твір або творчість митця, ненастанно згадувана художня деталь, ключова для розкриття задуму митця.

Ліричний герой – друге ліричне «Я» поета; умовне літературознавче поняття, яким позначається коло ліричних творів певного автора, форма втілення його осянянь, думок, переживань.

Ліричний відступ – композиційно-стилістичний прийом, який полягає у відхиленні автора від прямої сюжетної сповіді, авторська мова, розмірковування, висловлювання, яке виражає безпосереднє ставлення до зображуваного або такого, що має опосередковане відношення до нього.

Ліро-епічний твір – своєрідний літературний жанр, в якому гармонійно поєднуються зображально-виражальні засоби, притаманні ліриці та епосу, внаслідок чого витворюються якісно нові сполуки (вірш у прозі, байка, поема, роман у віршах та ін.).

Літературний процес – історичний розвиток, функціонування руху національної та світової літератури.

Літературний жанр – тип літературного твору, один із головних елементів систематизації літературного матеріалу, класифікує літературні твори за типами їх поетичної структури. Категорією вищого порядку при тричленному поділі літератури є літературний рід – епос, лірика, драма; категорією середнього порядку – літературний вид – роман, повість, новела в епосі; категорією нижчого порядку – різновид (жанр).

Літературний характер – це образ-персонаж в літературному творі з його індивідуальними вчинками, переживаннями, складом думок і почуттів, який діє в конкретних обставинах і розкривається як особистість у процесі свого розвитку.

Медитація – жанр ліричної поезії, в якому автор розмірковує над проблемами онтологічного, екзистенційного і т.п. ґатунку, здебільшого схиляючись до філо-софських узагальнень.

Ментальність – глибинний рівень колективної та індивідуальної свідомості, усталена і водночас динамічна сукупність настанов особистості, демографічної групи у сприйманні залежно від етногенетичної пам'яті, культури тощо.

Метаморфоза – перетворення однієї форми образу на іншу, видозмінення тропа.

Міф – розповідь про богів, духів, героїв, надприродні сили та їм., які брали участь у створенні світу.

Міфічне мислення — це особливий вид світовідчуття, специфічне чуттєве уявлення про явища природи і життя.

Монолог – мова однієї людини в художньому творі, розгорнуте висловлювання одного персонажа або оповідача.

Мотив – найменший елемент сюжету. Термін частіше використовується відносно творів усної народної творчості. У літературознавстві мотивом називають тему ліричного твору.

Мораль – 1) система норм і принципів поведінки людей, одна з форм суспільної свідомості; 2) повчальний висновок у байці.

Мотив – у літературознавстві – тема ліричного твору або неподільна смислова одиниця, з якої складається фабула (сюжет): мотив відданості Вітчизні, жертвованості, зради коханого тощо.

Народність літератури – органічна якість художніх творів кожної національної літератури, яка виражає ментальність народу в його етнологічних та історичних виявах і вимірах, зумовлена органічним зв'язком письменника зі своїм етнонаціональним середовищем.

Національне в літературі – відображення в літературі особливостей культури, побуту, мови, звичаїв і моралі, характеру, економічного і політичного життя певного народу, нації. Головним критерієм національної самобутності літератури є відображення митцем загальних властивостей національного характеру, незалежно від тематичної і структурної специфіки твору.

Напрямок літературний – тип духовно-практичного освоєння світу, який має змістову структуру, особливості художньої форми і складає якісно своєрідний етап у поступальному художньому розвитку. Конкретно-історична форма розвитку художнього методу.

Наратив – логоцентричне розповідання (оповідання, повість, роман тощо) із відповідною структурою та процесом самоздійснення як способу буття розповідного (оповідного) тексту; об'єкт та акт повідомлення про справжні чи фіктивні події, здійснюваний одним (кількома) наратором, адресоване одному (кільком) нарататору.

Новаторство у літературі – кардинальна перебудова чи принципова зміна традицій, оновлення змісту і форми літературного твору.

Новела – близька до оповідання жанрова форма, яка відзначається чіткістю зображуваних подій, несподіваністю їх розвитку та розв'язки. Тип малої форми оповіді, який виник в епоху Відродження; характеризується динамічною інтригою та увагою до особистості героя, його індивідуальної свідомості та вчинків. Новела – один із жанрів епічного роду літератури.

Образ автора у літературному творі – художній двійник реальної особистості письменника, змодельоване ним уявлення про себе і відтворене у свідомості читача.

Образ оповідача – умовний образ людини, від імені якого ведеться оповідь у літературному творі.

Обрамлення, композиційна рамка – композиційний прийом, при якому сюжетний твір включається у розповідь, немов у рамку, яка безпосереднього зв'язку з розвитком сюжету не має. Виконує функцію ідейного чи емоційного посилення розповіді.

Оповідач – умовний образ людини, від особи якої ведеться оповідь у літературному творі (як правило, окрема від автора особа).

Ода – жанр лірики, вірш, що виражає піднесені почуття, викликані важливими історичними подіями, діяльністю історичних осіб.

Оповідання – невеликий прозовий твір, сюжет якого заснований на певному (рідко кількох) епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа. Невеликі розміри оповідання вимагають нерозгалуженого, як правило, однолінійного, чіткого за по-будовою сюжету. Характери показані здебільшого у сформованому вигляді. Описів мало, вони стислі, лаконічні. Важливу роль відіграє художня деталь (деталь побуту, психологічна деталь та ін.).

Оповідь – зображення дій та подій зовнішнього по відношенню до оповідача світу; мова персоніфікованого оповідача або авторська мова (весь текст, крім прямої мови персонажів); включає в себе опис, міркування, характеристику, невласне пряму мову персонажів.

Парадокс – міркування, яке різко відрізняється від традиційного, загальноприйнятого, а іноді розходиться із здоровим глуздом; почасти – різновид дотепу.

Пародія – один із жанрів фольклору та художньої літератури, власне гумористичний чи сатиричний твір, в якому імітується творча манера письменника задля осміяння її як не відповідної новим мистецьки запитам.

Пафос – натхнення, ентузіастичне почуття, пристрасне переживання душевного піднесення, викликане певною ідеєю, подією.

Пейзаж – один із композиційних компонентів художнього твору: опис природи, будь-якого незамкненого простору зовнішнього світу. Існують сатиричні пейзажі, динамічні. Пейзажі за тематикою поділяють на: степовий, лісовий, мари ністичний (опис моря), урбаністичний (опис міста), індустріальний (опис заводів, домн, шахт).

Перипетія – різка несподівана переміна у перебігу подій та долі персонажа, наслідок вторгнення в дію певного випадку.

Повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття займає проміжне місце між романом та оповіданням.

Притча – алегоричне оповідання про людське життя з яскраво висловленою мораллю.

Прототип, прообраз – реальна особистість, група людей чи літературний персонаж, які стали основою для створення певного художнього образу.

Психологізм – художнє вираження письменницького інтересу до плинності свідомості, динаміки внутрішнього життя людини, зміни його душевних станів, сакральних якостей та властивостей її особистості; відтворення і зображення внутрішнього життя людини у літературному творі.

П'єса – різновид драми, в основу якої покладено конфлікт серйозного, складного і яскравого характеру.

Реалізм – один із ідейно-художніх напрямів у літературі і мистецтві ХІХ ст. Починаючи з 30-х, набуває розвитку у Франції, згодом в інших європейських літературах. Провідні принципи реалізму: об'єктивне зображення життя у поєднанні з висотою авторського ідеалу; відтворення типових характерів у типових обставинах при повноті їх індивідуалізації; життєва достовірність зображення разом із використанням умовних і фантастичних форм; превалюючий інтерес до проблеми особистості і суспільства.

Ремарка – авторські пояснення у драматичному творі стосовно умов та часу дії, зовнішнього вигляду та поведінки дійових осіб тощо. Ремарки виконують настановчу роль для режисерів, акторів та читачів.

Ремінісценція – відчутний у літературному творі відгомін іншого літературного твору. Проявляється в подібності композиції, стилістики, фразеології.

Ретардація – композиційний прийом, властивий епічним та драматичним творам; гальмування прямого розвитку сюжетної дії, уповільнення розповіді про зображувану подію.

Ретроспекція – пригадування подій, колізій, що передували моментові фабули, в якому перебуває оповідач або персонаж епічного твору; одна з форм психологічного аналізу, з допомогою якої твориться художній час.

Розв'язка – складовий компонент сюжету, вирішення конфлікту (інтриги) епічного, ліро-епічного, драматичного, а іноді й ліричного (сюжетного) твору.

Розповідь – зображення подій і вчинків персонажів через об'єктивний виклад їх від третьої особи, на відміну від оповіді – викладу від першої особи.

Роман – складний за побудовою і великий за розміром епічний прозовий (рідко віршований) твір, у якому широко охоплено події певної епохи та багатогранно й у розвитку змальовано персонажів, кількість яких часто значна. За змістом розрізняють романи соціальні, історичні, сімейно-побутові, філософські, пригодницькі, науко-фантастичні та ін.

Сарказм – їдка, викривальна, особливо дошкульна насмішка, сповнена крайньої ненависті і гнівного презирства. Сарказму притаманне поєднання гніву, ненависті з гіркою посмішкою. Об'єктом сарказму виступають, як правило, речі небезпечні, різко негативні й аморальні.

Сатира – спосіб художнього відображення й оцінки дійсності через викриття й висміювання її.

Сентименталізм – напрям в європейській літературі другої половини XVIII – початку XIX ст., що розвивався як утвердження чуттєвої, ірраціональної стихії в художній творчості на протигагу жорстким,

раціоналістичним нормативам класицизму та властивому добі Просвітництва культу абсолютизованого розуму.

Символ – предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища, має філософську смислову наповненість, тому не тотожний знакові.

Синкретизм – злитість, нерозчленованість, характерна для первинного стану у розвитку чого-небудь, наприклад первісного мистецтва.

Сонет – ліричний вірш, який складається з чотирнадцяти рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, власне чотиривіршів з перехресним римуванням та двох тривіршів тернарного римування за основною схемою (абаб абаб ввд еед), хоч можливі й інші варіанти.

Соціально-побутова драма – драма, в якій важливі соціальні і суспільні проблеми доби висвітлюються через призму родинно-побутових взаємин героїв.

Стиль – сукупність елементів художньої форми, яка надає твору мистецтва виражене естетичне обличчя; наскрізний принцип побудови художньої форми, який визначає цілісність, єдиний тон твору. Стильова визначеність характерна і для окремого твору, і для творчої індивідуальності художника.

Сюжет – подія чи система подій, покладена в основу епічних, драматичних, інколи ліричних творів, спосіб естетичного освоєння й осмислення, організації подій, рух характерів у художньому часі й просторі.

Тема – коло подій, життєвих явищ, змальованих, представлених у творі в органічному зв'язку з проблемою, яка з них постає і потребує осмислення.

Тип – образ-персонаж, який концентрує в собі риси характеру, спосіб мислення, світоглядні орієнтації певної групи людей або нації, залишаючись яскраво індивідуальним, неповторним.

Травестія – різновид жартівливої, бурлескної поезії, коли твір із серйозним чи героїчним змістом та відповідною формою переробляється,

«перелицьовується» твір комічного характеру з використанням панібратських, жаргонних зворотів.

Трагедія – драматичний твір, який ґрунтується на гострому, непримиренному конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої творчі потенції, з об'єктивною неможливістю їх реалізації. Трагедія майже завжди закінчується загибеллю головного героя.

Традиція – спадкоємний зв'язок між старим та новим явищами життя або літератури.

Тропи – слова та вислови, використовувані в переносному смислі (коли ознака одного предмета переноситься на інший). Найпростіші тропи – порівняння, епітет; складні тропи – метафора, метонімія, іронія, гіпербола, літота тощо.

Утопія – твір, в якому йдеться про вигадку, нездійсненну мрію. Назва походить від твору «Золота книга, наскільки корисна, настільки і забавна, про найліпший устрій держави і про новий острів Утопію» англійського мислителя Т. Мора (1516), де мовилося про химерний острів, на якому ніби існував справедливий лад.

Фабула – один із невід'ємних чинників сюжету, його ядро, що визначає межі руху сюжету в часі й просторі; розповідь про події, змальовані в епічних, драматичних, ліро-епічних творах, на відміну від самих подій – сюжету твору.

Фольклоризм – наявність фольклорних елементів у літературному творі. Проявляється у різних формах: через сюжетне запозичення, введення у текст окремих фольклорних мотивів чи образів, символічне переосмислення фольклорних міфологічних першоелементів.

Фольклорно-міфологічна течія романтизму – тематично-стильова течія українського романтизму 30-40-х років XIX ст. побутово-етнографічного характеру, представники якої вдаються до літературної обробки народнопісенних сюжетів, надають літературної інтерпретації народним повір'ям, легендам, переказам, поряд авторськими широко користуються фольклорним образотворчими прийомами та засобами.

Фольклорно-історична течія романтизму – тематично-стильова течія українського романтизму 30-40-х років XIX ст., представники якої використовують народну творчість як джерело сюжетів і образів. Зображені історичні події набувають значення політичних алегорій і служать цілям національно-визвольної боротьби українського народу.

Хронотоп – взаємозв'язок часових і просторових характеристик зображених у художньому творі явищ. Час у художньому світі (творі) постає бо як багатовимірна категорія, в якій розрізняють фабульносюжетний час і оповідально-розповідний (нараційний) час.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української літератури»;
- Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія української літератури і критики (давня література)» для студентів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. 73 с.
- Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія української літератури і критики (перша половина XIX ст.)» для студентів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. 70 с.
- Конспекти лекцій.
- Силабус.

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Варто В. *Давня українська література. Словник-довідник*. Київ: Видво, 2021. 180 с.
2. Віннічук А. Історія української літератури першої половини ХІХ століття: Навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 198 с.
3. Заярнюк А., Серeda О. *The Intellectual Foundations of Modern Ukraine: The Nineteenth Century* / A. Zayarnyuk, O. Sereda. London: Routledge, 2023. 240 с.
4. Історія української літератури : курс лекцій / А. К. Павлова, О. П. Калита; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 412 с.
5. Лисенко Н. Історія української літератури: від давнини до першої половини ХІХ століття : навчально-методичний посібник. Слов'янськ: ДДПУ, 2020. 123 с.
6. Павлишин М. *Українська література: теорія і практика* / М. Павлишин. Львів: Літературний форум, 2022. 160 с.
7. Рарицький Олег Історія української літератури ХІ–ХVІІІ ст. (Середньовіччя. Ренесанс. Бароко): навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2020. 172 с.
8. Сулима М., Радишевський Р. *Історія української літератури: огляд давніх пам'яток* / М. Сулима, Р. Радишевський. Київ: Академперіодика, 2020. 250 с.
9. Чикур Л. Д. Історія української літератури І пол. ХІХ ст. : методичні вказівки до курсу для студентів денного відділення філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації «Українська мова та література» / Л. Д. Чикур ; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. Одеса : Астропринт, 2021. 56 с.
10. Samsonenko, D. Socio-political and spiritual-cultural prerequisites of the spread of Baroque in Ukrainian lands. *Bulletin of Taras Shevchenko National*

Допоміжна література

1. Величковська Ю. Антиколоніальні ідеї на сторінках основоположника нової української літератури. *Теоретична і дидактична філологія*. Випуск 31. 2020. С. 12-22.
2. Гудзенко О. Розвиток особистості в нових умовах історичного поступу у поглядах Станіслава Оріховського-Роксолана. *Політологічні читання імені професора Богдана Яроша*: зб. наук. пр./ за заг. ред. В.І.Бортнікова, О.Б.Ярош, Я.Б.Яроша. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. Вип. 9. С.33-36.
3. Качкан В. Історико-літературний процес в Україні першої половини ХІХ ст.: нові інтерпретації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2020. № 89. С. 32–41.
4. Ковальчук Н. Літописна традиція як джерело давньої української літератури. *Філологічний часопис*. 2022. № 1. С. 60–69.
5. Кузьма О. Ю. Історія української літератури першої половини ХІХ століття: навчально-методичний посібник (для студентів 2 курсу спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література»). Ужгород, 2020. 50 с.
6. Кузьма О. Ю. Методичні вказівки до курсу «Історія української літератури першої половини ХІХ століття» (для студентів спеціальності «Середня освіта. Українська мова та література»). Ужгород: Інвазор, 2020. 70 с.
7. Павлюк Н. Концепт свободи у поетичній збірці «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди. *Літературна творчість Григорія Сковороди й сучасність (до 300-річчя від дня народження)*: збірник наукових статей. Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2022. С. 46-54.
8. Павлюк Н. Л., Костриба В. Балади Т.Г. Шевченка «Тополя», «Причинна», «Лілея»: специфіка прийому метаморфози. Мозаїка

- наукової комунікації: зб. наук. праць / редкол.: Р. Крохмальний, Д. Герцюк, М. Лозинський, А. Романюк, Р. Сіромський, М. Циганик, м. Львів, 21 листоп. 2025 р. 2025. С. 117–179.
9. Павлюк Н. Л., Костриба В. Доля жінки в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана» та поеми Т. Шевченка «Катерина». *Теорія та практика аналізу художнього тексту: сучасні вектори досліджень: збірн. наук. статей.* Одеса: Університет Ушинського, 2025. С. 126-135.
10. Павлюк Н. Л., Лисюк А. Особливості психологізму в повісті Івана Нечуя-Левицького «Бурлачка». *Теорія та практика аналізу художнього тексту: сучасні вектори досліджень : збірн. наук. статей.* Одеса: Університет Ушинського, 2025. С. 135-145.
11. Павлюк Н., Ляшенко Г. Онтологічна спрямованість байкарської спадщини Г. Сковороди. *Літературна творчість Григорія Сковороди й сучасність (до 300-річчя від дня народження): збірник наукових статей.* Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2022. С. 94-100.
12. Павлюк Н. Л., Москвичова О. Фольклорно-етнографічні мотиви в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма». *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»).* Київ, 2025. № 4 (34). С. 644-656.
13. Павлюк Н., Шелест Л. Концепти розуму та серця у збірці Г. Сковороди «Байки Харківські». *Літературна творчість Григорія Сковороди й сучасність (до 300-річчя від дня народження): збірник наукових статей.* Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2022. С. 78-85.
14. Павлюк Н., Швайка В. Поетикальна парадигма пейзажної лірики Г. Сковороди. *Літературна творчість Григорія Сковороди й сучасність (до 300-річчя від дня народження): збірник наукових статей.* Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2022. С. 71-78.

- 15.Тарасенко О., Івахненко І. Враження Миколи Костомарова від Києва. *Перспективи та інновації науки*. №6(11). 2022. С. 344-353.
- 16.Сулима М. Давня українська література в сучасному літературознавчому дискурсі. *Studia Litteraria*. 2021. Т. 6. С. 9–18.
- 17.Черемська О. Мовні засоби перекладу поетичного тексту в доробку представників Харківської школи романтиків. *Lingua Montenegrina*. God. XV, sv. 1, br. 29, Cetinje, 2022. P. 177-195.
- 18.Черемська О. С. Мовомислення Г. Сковороди в дослідженнях учених Харківської філологічної школи ХІХ – поч. ХХ ст. *Сучасні реценції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди*: колективна монографія / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава, 2022. С. 244 – 252.
19. Anonymous. The Tale of Igor’s Campaign / transl. by Maria Irina N. Starodutseva-Kovalenko. Independently published, 2024. 36 p.
20. Dovbnia, L., Tovkaylo, T. The idiospecifics of Ivan Kotliarevskyi’s language ethnic space. *Theoretical and Didactic Philology*. 2020, № 31. Pp. 50–72.
21. Fenenko A. V. Political Philosophy of «The Tale of Igor’s Campaign». *Governance and Politics*. 2024. Vol. 3, No. 2. P. 43–68.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Бібліотека Університету Ушинського URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека URL: <http://odnb.odessa.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Електронні інформаційні ресурси [Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського](#) URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	8
2. Критерії оцінювання.....	6
3. Засоби діагностування результатів навчання.....	19
4. Програма навчальної дисципліни.....	19
4.1. Структура навчальної дисципліни.....	25
4.2. Теми практичних занять.....	28
4.3 Самостійна робота.....	54
5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	75
6. Варіанти модульних контрольних робіт.....	77
7. Питання до іспиту.....	88
8. Методи навчання.....	92
9. Форми поточного і підсумкового контролю.....	92
10. Термінологічний словник.....	94
11. Методичне забезпечення.....	102
12. Список рекомендованих джерел.....	108

Навчальне видання

Павлюк Надія Леонідівна

**«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(від давнини до I половини XIX століття)»**

Навчально-методичні рекомендації

Підписано до друку 27.02.2026
Обсяг 3,8 друк. арк. Формат 60x90/16
Тираж 100 прим. Папір друкарський. Ризографія.
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
Вул. Пантелеймонівська, 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02. 03. 2007 р.